HOMEROVE PĚSME,

njihovo měrilo i njihov jezik.

Napisao

Vasilj Bratelj.

HOMEROVE PĚSME,

njihovo měrilo i njihov jezik.

Za svoje učenike napisao profesor

Vasilj Bratelj.

(Izvadak iz školskoga programa gymn. zagr. školske g. 1868/9.)

U Zagrebu 1869.

Narodna tiskarnica dra. Ljudevita Gaja.

A.

Gèrčka narodna književnost postade to partikularnom radnjom pojedinih gèrčkih plemenah, to složnim nastojanjem svega gèrčkoga naroda. Potican zamašnimi historičkimi čini, a ravnan umom i razborom odličnih svojih sinovah, razpusti narod gèrčki na sve strane svoje tvorne i plodne sile. Naravna poslědica njegova rada bude i ta, ter mu proklija i razcvate se najprije pěsma a za pěsmom proza. — Ali kano što u svakoga naroda, tako je i u gèrčkoga njegova politička sloboda uticala u duševni njegov razvoj i uzgoj. Čim je pala gèrčka sloboda, onemogla je i gèrčka duševna snaga, pa se nije mogla nikad više snažna pojaviti ondě, gdě je trebalo, da plamenom plane. Nu ako je i bila ta snaga onemogla, nije ipak tako zaginula, da nam neostavi nikoje baštine. Tu baštinu nazrěvamo u genijalnoj produktivnosti i u mislih, koje je taj narod porazsuo po cěloj svojoj literaturi.

U toj literaturi, i to u starijoj, naći ćeš uz mnogo biser-zèrno umne gèrčke zrělosti još dva alem-kamena,

štono su na gèrčkom sèrcu zorela i dozorela; naći ćeš dvě prekrasne junačke pěsme: Ilijadu i Odysseju. — Nutarnja njihova vrědnost tolika je, da joj se je divio sav svět od njihova postanka sve do danas: one bo bijahu idealom gèrčkoj epici, katekizmom stare gèrčke věre; po njih se je mladež gèrčka izobrazivala i priučavala se redu i ćudoredju. Iz njih je zrěo muž pio oduševljenje za najsvetije interese svoje domovine, a starac nalazio u njih duši svojoj hranu i pokoj. Uzmeš li prebirati tu bogatu baštinu, zanesti će te svojim čarobnim preimućtvom, pak će ti se i nehote natisnuti pitanje: tko li je otac, tko li majka tih sladkih slavuljićah, što ti ga romone tako skladno i tako sladko.

Sav gèrčki svět dèržao je sve do Aleksandra Velikoga početnikom tih dvijuh epopejah někoga pěvca, po imenu Homera. Homerova osoba bila je učenu i neučenu Gèrku sveta (*θεῖος ποιητής*), věra u njega neuzkolebiva, oduševljenje slěpo. Tom gèrčkom věrom nije bilo tako lasno uzdèrmati već s toga, što je narod gèrčki znao za svoju věru i živiti i umirati. Uprav za to nisu ni darovitije gèrčke glave dugo vremena ni htěle ni směle kritično taknuti o to pitanje: da li je u istinu taj Homer ikada živio, i da li je bilo moguće u ono doba, iz koje te dvě epopeje proiztiču, da

jedan jedincat čověk, pak jošte slěpac, izpěva i svojim potomkom ostavi dvě pěsme tako umětne i tako ogromne!

S osobom dakle Homerovom bio je svět gèrčki na čistu računu; ali nije bio jedne misli, kad se je pitalo: gdě se je rodio i kada je živio? Mnogi su ga gradovi zvali svojim sinom i otimali se o njegovu kolěbku. Da je tomu u istinu bilo tako, neka nam budu svědoci slědeći distichi:

a) *Ἑπτὰ πόλεις μάρναντο σοφὴν διὰ ῥίζαν Ὁμήρου,*
Σμύρναι, Χίος, Κολοφών, Ἰθάκη, Ἄγρος, Ἀθῆναι.

b) *Ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν Ὁμήρου,*
Σμύρναι, Ῥόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ἴος, Ἄργος Ἀθῆναι.

c) . . . .
Κύμη, Σμύρναι, Χίος, Κολοφών, Πύλος, Ἀργός, Ἀθῆναι [1]).

---

[1]) Bilo je takovih ljudih, koji su tvèrdili, da je Homer bio: Trojanac, Rimljanin, Thesalac, Lydac, Egypćanin, Syrac, dapače Kaldejac i isti Babilonac. Jako je směšnoono, što pripověda o Homeru gramatik Apion, suvreemenik rimskoga prirodoslovca Plinija: „se evocass umbras ad percontandum Homerum, qua nam patria, quibusque parentibus genitus esset, non tamen ausus fateri, quid sibi respondisse diceret.“ Plin. 30, 2, 6 §. 18.

Sve su ove věsti o kolěbci Homerovoj puke alegorije, ter su u pitanju o Homeru samo te cěne, što po navedenih imenih možemo tvèrditi, kuda se je sve prostiralo carstvo gèrčkoga epskoga pěsničtva. Kano što se iz ovoga neda izvoditi, gdě se je Homer rodio, isto se tako nećemo niti pogledom na njegovu starost pomoći onimi věstmi, koje naslućuju, kada je živio. Jerbo da se te věsti razmiču medju se, recimo samo za 30, 50 ili makar za 100 godinah, nebi nam taj razvod mislih puno smetao, hoteć ustanoviti, kada je Homer živio; ali su one puno škakljivije, nego li će se komu pričiniti.

Ima mněnjah, da je Homer živio za trojanskoga rata; ima i takovih, koja bi rado dokazala, da je živio 80 godinah poslě njega. Dà, glasili se i takovi glasi, koji su htěli, da je Homer živio 100, 140, 240, pače 500 godinah poslě razsula Troje. Najveće ekstreme uztvèrdiše Smyrnejci i Krećani. Po tvèrdnji smyrnejskoj živio je Homer u ono doba, kada su se Jonjani selili iz Gèrčke u Malu-Aziju, — dakle 11. stolěća pr. Is.; a po mněnju Krećanah bio bi on suvremenikom pěvca Thaleta, koji je živio oko g. 625. pr. Is. —

Sve ove i ovako razlike věsti, nezabacivši naprosto ni jedne, opravdale bi nas tek u tom, da rečemo:

gèrčko epsko pěsničtvo cvalo je tad i tad ovdě il ondě, t. j. věsti smyrnejske, da je Homer živio u Smyrni 11. stolěća; kijske, da je na Chiu boravio 10. stolěća; samske, da je na Samu živio 9. stolěća i t. d. pomogle bi nas u tvèrdnji, da uztvèrdimo: gèrčko epsko pěsničtvo cvaše 11. st. u Smyrni, 10. na Chiu, 9. na Samu i t. d.

Da je Homer ikada živio, te spěvao Ilijadu s Odyssejom *), jako je věrovatno, te bi on svoju osobu

---

*) U staro doba nehtědoše se zadovoljiti samo tim, te su zvali Homera tvorcem Ilijade i Odysseje, već uzeše tvèrditi, da je on izpěvao i mnoge druge pěsme. Amo broje: 1. hymne (33), nu ovi su postali valjda u vrěme izmedju Homera i perzijskih bojevah. Něki su od otih hymnah puni krasote: α) εἰς Ἀπόλλωνα Δήλιον (v. 179); β) εἰς Ἀπόλλωνα Πύθιον (v. 546); γ) εἰς Ἑρμῆν (v. 588.); δ) εἰς Ἀφροδίτην (v. 294); ε) εἰς Δήμητραν (v. 495.). 2. Batrachomyomachiu, t j. borbu žabah s miševi; to je parodija na Ilijadu (sada još samo 300 v.). 3. Komički epos Margites; parodija na Odysseju. 4. 16 manjih pěsamah; ἐπιγράμματα. Medju timi je vesela prosjačka pěsan Εἰρεσιώνη. Za timi Κάμινος i Κεραμίς. Ova poslědnja znamenita je radi věre u hudobe. —

Něki su pisci davali pravo Homeru i na kykličke proizvode (odlomke iz bajoslovlja od vremena, kako se je Gaia sdružila s kronom — do smèrti Odyssejeve).

ma gdĕgodj i kakogodj bio na sunce iztaknuo. Mi pristajemo uz one, koji mniju, da pĕsnik Homer nije nikad živio, a Ilijada s Odyssejom da su li posakupljene i kasnijom vĕštom rukom u cĕlost svedene (odtuda Ὅμηρος — od ὅμος i ἄρω = ujediniti, u cĕlost sabiti, svesti. Homer = sabirač, ujedinilac), narodne gèrčke junačke pĕsme. Nevĕrujuć u Homera, zabacujemo sve one bajke, koje su kolale o njem: da je bio slĕp i sirotan; da je bio očevidac svega, što opĕva Ilijada s Odyssejom i da je lično poznavao osobe, koje opĕva junačka vila u tih pĕsmah.

Iz samih epah, to jest iz same Ilijade i Odysseje nemožemo takodjer saznati ni tko je taj Homer bio, ni kad se je rodio, ni gdĕ je živio, niti kada je umro. On ostaje svuda ponazada. Samo ondĕ, i to samo

---

To je mnĕnje postalo s toga, što je Ilijada s Odyssejom bila na ugled kykličkim proizvodom, ka kojim se broje:

1. *Τὰ Κύπρια* u 11 knjigah — od neznana pĕvca. Nĕki mniju, da ju je Homer izpĕvao kćeri svojoj za miraz. U njih se opĕva porod i odvod Jelene, ter su tako one uvod u Ilijadu.

2. *Αἰθιοπίς* u 5 knjigah, i

3. *Ἰλίου πέρσις* (u 2 knjige) od Arktina myletskoga.

Obĕ nastavljaju Ilijadu. Pèrva opĕva borbe Amazonakah s Ethiopci i siže do smèrti Achillove; a druga

nuzgredno pomalja se sèrcem pěsničkim na vidiku, gdě mu treba o pomoći vile pěvalice. Tako n. pr. *Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληιάδεω Ἀχιλῆος — οὐλομένην*. .. (Il. I. 1); pak: *Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὅς μάλα πολλά-πλάγχθη*, . . . (Odys. I, 1).

Budi nam dakle slobodno reći, da sve navedene silovite posvojbe Homerova imena potvèrdjuju samo to, kako se je gojilo i kuda se je širilo epsko gèrčko pěsničtvo, i kako je ono početkom IX. st. poput bujice počelo se razlěvati ne samo po gajevih i gradovih malo-azijatskih, već i po poljanah evrop. Gèrčke, dok se nije, kako ćemo čuti, razlilo glasom i ustima putujućih pěvačah po svem gèrčkom světu te prešlo u žile i u kèrv svega naroda hellenskoga.

---

pěva juriš na Troju i sgode poslě predaje grada. To isto opěva:

5. *Ἰλιὰς μικρά* u 4 knj. od Lescha lesbičkoga. Glavne su osobe u njoj: Odyssej i Neoptolem.

6. *Νόστοι* iz mladje dobe — od Aigija troezenskoga. Ovaj epos radi o nesgodah junakah gèrčkih, kad su se vraćali u domovinu, osobito o nesreći Atridovoj i popunjuju *νόστους* u Odysseji.

7. *Τηλεγονία* u 2 knj. — od najmladjega kyklika Eugammona kyrenskoga (ol. 53.). To je nastavak Odysseje od pogreba prosacah do smèrti Odyssejeve po sinu mu Telegonu.

Zarod umětnoga pěsničtva gèrčkoga nalazimo kod pijerskih Thračanah, kojino su obitavali na iztočnoj strani Olympa. Njihove kèrvi i roda bijahu pěvci: Orfej, Thamyris, Eumolpos, Pamphos i Musaios. — Kada su se razna sěverna plemena stala micati sa sěvera na jug, moradoše i Pijerci na jug; pak jih do skora nalazimo u Beociji oko Helikona, za tim u Attici, kamo su doveli sobom i svoje vile pěvačice. Nu malo vrěme iza toga ostavi jonska grana svoju pèrvobitnu domovinu i preseli se u Malu-Aziju. S otimi Helleni, što su se sada priselili u Malu-Aziju, preseliše se u gajeve malo-azijatske i pijerske vile. Ovdě nadje gèrčki mythos poimence za trojanskoga rata nove hrane i življega nětila; ovdě si ustali gradivo i formu, postiže umětnije i čistije lice. Bitisanje hellensko na bogatih obalah malo-azijatskih u vrěme trojanskoga rata, što ti sačinjava vèrhunac i stožer junačke dobe hellenske, pak junačke borbe te milo i veselo podneblje — sve to uzpiri u novih naseljenicih življi duh veću smionost i želju za slobodom.

Živ, budan i veseo narod morade taknuti i o zvonku strunu, sa koje mu zazuji skladna i sladka pěsma. Ali ta pěsma nebě jošte heroičkim eposom. Bit će, te su pěvci hellenski pěvali pojedince najprije kratke medjuse nesuvisle pěsme, koje su se u početku

ticale budi samo kakove bajke, budi bajne koje osobe, a tek s vremenom se razmakle, usavèršile i na junake prenesle. Takovim je načinom mogao postati i narodnji heroički epos, a to tim lasnije, što je već sada imao i dovoljna gradiva. U istinu je on tako i postao, te se za tri stolěća tako izpravio, izčistio i usavèršio, da ćeš mu u narodih jedva naći ravna premca.

Junačke borbe okolo Troje, pak lutanje po světu i nepogode na putu, kad su se gèrčki junaci s vojne kući vraćali, ucěpiše zarod junačkim pěsmam Ilijadi i Odysseji i to, sudeć po svem, prije Ilijadi nego li Odysseji. Ove dvě pěsme (ne u danošnjoj cělosti) mnogo su stolěćah ugadjale sèrcu i razblaživale dušu narodu gèrčkomu po Joniji, Aioliji i po gèrčkih kolonijah. Sva je prilika, da su one zazněle najprije u aiolsko-jonskih gajevih. Tu hypothezu brani ne samo to, što je sav stari svět jednoglasno uzimao grad Smyrnu za najstarije ognjište Homerova ili epskoga gèrčkoga pěsničtva na žalovih malo-azijatskih, već ju brani i samo narěčje, u kojem je spěvano. Znamo, da su se Athenjani jagmili o Homera uprav radi toga, jerbo je Smyrna bila athenskom kolonijom. — Ne samo Aristarch, već većina umnijih glavah, koje su se u starom věku Homerom zanimale, poimence pako Plato,

nazrěvaše u Homeru jonski život, jonske misli i jonski jezik.

Ove narodne pěsme odjecale su po narodu posebnimi pěvci, ἀοιδοί prozvanimi. Glas njihove vile sprovodila je u početku kitara. Nu nevalja pustiti s uma ni toga, da se je sva gèrčka umětnost zapoděvala, dizala i razmicala stanovitimi družtvi, koja su obično izvodila svoju lozu od kakova uzajamna ili obiteljskoga junaka. Tim se je putem moralo širiti i gèrčko-epsko pěsničtvo i to u zarodu svom bez svakoga pisma; jerbo narod gèrčki nije još tada rabio nikakova pisma. Znamo, da je na ostrovu Chiu življela posebna škola, homeridska: ἀοιδοί ὁμηρίδαι t. j. sbor epskih pěvačah. Ovomu je bilo zadaćom čuvati i po narodu raznositi epsku poeziju. Ta je zadaća često prelazila od otca na sina ili na kakova rodjaka. Barem na to slute Kreofili na otoku Chiu. Još je i to věrovatno, da su ἀοιδοί ὁμηρίδαι, promičuć epsko pěsničtvo po narodu, izpěvali u duhu toga pěsničtva i hymne, koje su mnogi izvodili takodjer od Homera.

Malo po malo prestade struna pratiti junačku pěsmu. Nju zaměni deklamacija. Ovaj način širenja junačke pěsme sačinjava već drugu dobu epskoga pěsničtva. Ti novi promicatelji narodnjega eposa zvahu

se: *ῥαψῳδοί* (*ῥάπτειν ᾠδάς*), *οἱ τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἐν τοῖς θεάτροις ἐπαγγέλλοντες*. Nalazimo spomeni (Herod. V. 67), da su se ti rhapsodi već za rana natěcali, koji će bolje rhapsodovati. To potvèrdjuju i tobožnji Homerovi hymni (5. 9.), kako su se rhapsodi natěcali u cyparskom Salaminu. Ima takodjer věstih, da se je Ilijada prikazivala na svetak Artemidin u attičkom Brauronu, kamo su glasovi o njoj dosprěli valjda prije nego li u ikoje město evrop Gèrčke. Kako ovdě, tako je moglo biti i na drugih městih.

Rhapsodi su gledali, koji će koga nadjačati; jerbo je pobědnikom bila naměnjena nagrada. Nemislimo, da su se rhapsodi natěcali o nagradu samo ondě, gdě je narod gèrčki svetkovao svoje velike svetkovine — ne; već su oni, putujuć po gèrčkom světu svagdě, kamo god bi prisprěli, rhapsodovali i u većem i u manjem kolu; jerbo jim je to bilo već postalo zanatom.

Budući pako, da su oni samo one odlomke (rhapsodije) prikazivali, za koje su znali, da će se njimi najviše obćinstvu priljubiti i pobědu izvojevati, to se Homerove pěsme nisu više nigdě cěle predavale. A i ljudska pamet nebijaše u svih rhapsodah jednako snažna; zato su se u njihove rhapsodije utisnuli kojekakvi utisci. Da se pako gèrčke junačke pěsme još više ne-

razcěpkaju i nepokvare, već da se svedu u red i po redu pěvaju, moralo se je gledati nesamo na to, da se te rhapsodije posakupe, već i na to, da se takodjer popišu. Pišu nam knjige, kako je najprije Solon ustanovio, da se rhapsodije izměnjuju redom tako, te bi n. pr. rhapsodista, provodeći kavgu Achillovu s Agamemnonom, stupio na pozorište prije onoga, koji bi imao recitovati smèrt Patroklovu. Još veću zaslugu za Homerovo, t. j. epsko pěsničtvo gèrčko imade Pisistrat (560—527). On dade po věštih pěsnicih sastaviti i urediti sbirku svih epskih pěsamah pa iz rukopisah stvoriti dva eposa, t. j. Iiijadu i Odysseju. Iza njega naredi Hipparch (527—514), kako bi rhapsodi imali od sada paziti na savez stvari: ἐξ ὑπολήψεως ῥαψῳδεῖν.

Sbirka Pisistratova nadje odziva po svoj Gèrčkoj; zato se nijedua druga nemogla uz nju odèržati. Bilo jih je više, sastavljenih iz raznih rukopisah, kano što je: Antimachova, Aristotelova (za Aleksandra Velikoga). Dapače i pojedini gradovi imadjahu svoje, kanoti: Argos, Chios, Massilia, Synope. Spominju još i sbirku: cyparsku, krećansku i aiolsku.

Viděli smo, kako je postala Ilijada s Odyssejom, i kako je prošla u kèrv i žile narodu gèrčkomu. Da vidimo jošte i to, jesu li one došle u naše ruke u pèr-

vom svom licu, to jest bez proměne i bez kritike. — Već su sofiste: Prodikos, Protagoras i Hyppias u vrěme Sokrata i Platona nalazili u njih themata za svoje disputacije, koje su išle na to, da se dokaže, ima li kakve razluke medju Ilijadom i Odyssejom, i da li je obadva eposa stvorio jedan te isti pěsnik. To su pitanje dva stolěća kasnije oštroumnije razabirali kritici i gramatici u Aleksandriji. Medju ovimi je trećega predkèršćanskoga stolěća najdublje pronicao Zenodot efeški. Na njegovoj osnovi snovao je kasnije kritiku svoju učenik mu Aristofan byzantski. Sve nje nadkrili svojim oštrim i pronicavim sudom, tičućim se osobito Homerova jezika i predstavah, Aristofanov učenik, umni Aristarch, sudac u koliko učen i věšt, u toliko savěstan i točan. On izradi iz mnogobrojnih prepisah i rukopisah tekst Homerovu eposu. Što je mislio, da nevalja, to je jednostavno izpustio, a što mu se je vidělo sumnjivim, to je označio posebnim znakom: *ὄβελος;* lěpša města pako obilježio bi zvězdicami: *ἀστερίκοι.* Njegov tekst postade podlogom ili temeljem svim potonjim edicijam Ilijade i Odysseje. Slute, da je on porazdělio obě te pěsme na pěvanja i to svaku za se na 24.

Aleksandrinski su učenjaci s velikim trudom i s velikom pomnjom protražili nutarnju, osobito jezičnu

vrědnost Ilijade i Odysseje; nu nitko se od njih neupusti dokazati, kako su ta dva eposa postala. Toga se pitanja dodirne stopram pri koncu 17. stolěća (1795) učeni němački filolog Fr. Aug. Wolf u svojih: *Prolegomena ad Homerum sive de operum Homericorum prisca et genuina forma variisque mutationibus et probabili ratione emendandi.* Tim izazove on dugotrajnu borbu, u kojoj su se borili redom: Nietzsch, Welker, Ritschl, Ottfried Müller i oštroumni Lachmann. U toj se borbi manje više pristajalo uz Wolfa. Resultatom te borbe o Homerovo pitanje ostadoše do danas slědeća poděljena mněnja:

1. Homer je u istinu živio i izpěvao svu Ilijadu i Odysseju do někojih priměsah iz potonje dobe.

2. Ilijade s Odyssejom nije izpěvao jedan jedini pěsnik; već su to plodovi dvajuh nesuvremenih pěsnikah.

3. Homera, pěsnika, nije ni bilo nikada na světu, pak zato neproiztiče ni jedan epos od jednoga jedinoga pěsnika; Homeros je (*ὅμος — ἄρειν*) li ime kolektivno, a Ilijada s Odyssejom ništa drugo nego li sbirka pojedinih pěsamah, koje polaze od raznih pěsnikah iz raznih dobah. Dok se je te sbirka priredila, proteklo je, vele, puno stolěćah.

4. Mnogo stolěćah slavili su u epskoj pěsmi posebni pěvci i pěsnićke škole junačtvo, ter dobru i zlu sreću trojanskih junakah i drugih heroah iz gèrčkoga bajoslovlja; napokon se, vele, pomolio darovit pěsnik, Ὅμηρος, pa je taj najvažnije epske pěsme ovio oko sèrca dvajuh junakah iz trojanske priče: oko sèrca Achillova i Odyssejeva, spojivši i svoje i tudje, i starije i novije věsti u cělost, ter tako načinio Ilijadu i Odysseju, koje s pèrvince nisu bile nikako tako obsežne, kakono su sada. Stopèrv potonji pěvci i pěsničke škole upletoše u nje mnnoge gdě gdě i dosta obsežne episode.

Badava bismo tražili ikoji narod na světu, u koje ga bi ma koji njegov umni plod bio onoliko uticao ne samo na literaturu i na umětnost, nego na sav sukromni i javni mu život, koliko Ilijada s Odyssejom u kulturni život naroda gèrčkoga. — Svi plodovi njegova pěsnićkoga uma prikazivali su se samo kano grane i grančice, kojim je bila korenom i deblom Ilijada s Odyssejom. Potonje epsko pěsničtvo gèrčko bijaše samo odsěvom Ilijade i Odysseje. Tragici su cèrpili iz njih gradivo za svoje tragedije; naslědovali njihov směr i po njih cèrtali značaj svojih tragičkih osobah. S bog toga su takodjer zvali Homera otcem, učiteljem i vodjom tragedije.

Na znanost, osobito na filosofiju i na historiju imale su te dvě epopeje zamašan upliv; a ništa nemanje na gèrčku umětnost. One su umětnikom pružale ideale za njihove kipove. Vele nam knjige, da je Pheidias načinio svoga olympskoga Diva po slědećih stihovih Ilijade (α. 527—530):

ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων·
ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

Isto se je tako gèrčka mythologija i theologija osnivala na nazorih, uzetih iz Ilijade i Odysseje. Herodot naročito tvèrdi (II. 53.), da je Homer s Hessiodom stvorio gèrčku mythologiju i theologiju. Kakav su upliv te pěsme imale na gèrčku věru, sudi i po tom, što su gèrčki filosofi: Heraklit, Xenofan, Pythagoras opirući se običnim gèrčkim nazorom o bogovih, udarali na Homera, da je on pomutio i skvario gèrčke věrozakonske nazore.

I na život gèrčki, to sukromni to javni imadjaše Ilijada s Odyssejom snažan uticaj; one bo bijahu narodu gèrčkomu posvetnimi listinami, po kojih su se često i na sudu pravde krojile. Zato su i gledali otci gèrčki, da jim se sinovi uče Homera na pamet.

B. Homerov jezik.

Da nam stari Gèrci nisu ostavili ništa drugoga do gramatike svoga krasnoga jezika, već bi tim bili dovoljno zasvědočili, koliko je umnoga dara bilo u naroda gèrčkoga. Jezik njihov, prije nego li je našao okrilja i zaštite u pismu i u knjizi, bio je prebio mnoge proměne; ali ga ničija sila nije mogla tako osakatiti, te bi bio izgubio svoju staru snagu i staro svoje lice. U razvoju toga jezika opažamo, kako je narod gèrčki bio više umětan, nego li praktičan; mora bo se priznati, da je jezik gèrčki medju svimi jezici najviše umětan. Iz njega se samoga učimo, kako je narod gèrčki išao za pravilnostju, za savèršenostju glasovah, za jasnotom oblikah i za tim, da mu zakoni jezični postanu doslědni i neoborivi a organizam utvèrdjen i stajan. Zato i jest gèrčki jezik podoban uvěžbanu gymnastiku, kojemu svaka muskula i svaka žila njegovoga těla služi na pregibu i na pružnost.

Individualnosti narodnoj posvema je priličio jeziki narodnji; zato je i on: izobražen, bogat, važan elegantan i pun rhytmičke krasote.

Ali svaki jezik, kojemu krila posegnu preko medjah i zahvate daleke, podnebljem i položajem razlike

krajeve, mora proměniti u koliko u toliko svoju jednoličnost. To isto je bilo kako s narodom gèrčkim, pošto se je bio porazselio, tako i s jezikom njegovim. I ovaj se razpusti u svoje grane, iliti u svoja narěčja. — I upravo kano što je, recimo, něka nutarnja potreba gonila pojedina gèrčka plemena na posebne struke znanja, tako su opet i sama narěčja pojedince bila samo za one struke, za koje dotična grana sveukupnoga naroda; zato je jonsko narěčje priljubilo: e p o s i d r a m u, aiolsko i dorsko: m e l o s; attičko pako d r a m u i p r o z u, koju je u istinu podiglo na vèrhunac savèršenosti i genijalnosti.

Narěčje, kojim u Gèrkah zazujiše najstarije junačke pěsme Ilijada i Odysseja jest j o n s k o i to s t a r o j o n s k o naprama onomu, kojim je Herodot napisao svoju historiju, ili e p s k o *) po struci pěsme ili H o m e r o v o, hoćemo li ga tako nazvati po Homeru, representantu gèrčkoga epskoga pěsničtva.

Jonsko je narěčje na něki način antipoda dorskomu narěčju, te na koliko je ovo tvèrdo, na toliko

---

*) Uz epsko narěčje neprionuše samo epici poslě Homera već i elegici i didaktički pěvci. U prozi ga uporabi Herodot i lěčnik Hippokrat. Njim se pridružiše fragmenta Hekatajeva i filosofa Demokrita.

je ono mekano i puno melodije. I u njem se javlja posvema osobni narodnji karakter. Jonsko je pleme bilo mladjašno i pod sretnim suncem malo-azijatskim živo i veselo; zato je i njegovo narěčje mekano, ljubko i okretno. Budući pako da se je starojonsko narěčje pèrvo utislo u pismo, to je ono sačuvalo sijaset jezičnih osebinah, koje ćeš u attičkom narěčju badava tražiti. Nu te osebine njegove nisu nipošto iznimke od onoga narěčja, koje je kasnije postalo uzorom gèrčke knjige; već su te osebine ili oblici samo svědokom, kako su se oni postupice razvijali. Zato nije na pr.: *ἐσσί-εἶς* iznimka od attičkoga *εἶ*, već su to najstariji oblici od korena *ες*, kano što u *εσ-μεν*, *εσ-τε*, *εσ-ομαι* itd. Upravo su tako i *βόλεται*, *βόλεσθε*, *ἐβόλοντο* stariji oblici od korena *βολ*, nego li su *βούλεται*, *βούλεσθε*, *ἐβόυλοντο*, koji su postali tek kasnijom jonskom težnjom za vokalizmom.

Ali pri svem tom naći ćeš u narěčju starojonskom (ovo postade jezikom epskih pěsnikah) mnogo oblikah, koje je izvabila li potreba metrička, ter se takovi oblici moraju uzeti jedino za pěsničke oblike. Tako su na pr. od najstarijiga positiva *κρᾰτύς* postala dva derivativa *κρᾰτĕρός* a uslěd metathese *κᾱρτĕρός*; u superlativu naopako samo *κάρτιστος* město *κρᾰτῑστος*;

jerbo bi inače, budući da *κϱ* daje positione longam, bilo u stihu: – – ◡. Isto se tako uzimlje pěsnikovom slobodom, kad *α* privativum postaje dug u *ἀϑανάτων*, *ἀκαμάτων* itd., ili *ε* u *ἐπί*: *ἐπίτονος*, ili kad *ω* postaje kratkim u *ἥϱωος* (– ◡ ◡), *αι* u: *ἔμπαινον* (– ◡ ◡), *οι* u *οἷος* (◡ ◡) itd.

C. Homerov stih.

Razvitku starojonskoga ili epskoga porekla pomagao je narodnji karakter i rhytmus epskoga stiha, to jest: daktylski heksametar. Zato se je i on uprav u Homerovu pěsničtvu najlěpše razvio. Taj se heksametar sastoji iz šest stopah, u kojih dolaze: daktyli (– ◡ ◡), spondeji (– –) i trocheji (– ◡). — Slovke u stihu izgovaraju se ili silnijim glasom ili blažim, to jest, ili dizanjem ili padanjem glasa. Dizanje glasa zovemo arsom, koja se bilježi sa ′ nad dugom slovskom: –́, a padanje thesom, stojećom iza arse (–́ ◡ ◡ | –́ ◡ ◡ | –́) n. pr.: *Μῆνῖν ἄεῖ δὲ ϑεᾰ́.* Daktyli izričemo bèrže: *ἄνδϱα μοι* |*ἔννεπε*|, *Μοῦσα*, *πο*| *λύτϱοπον*, |*ὅς μάλα*|*πολλά* itd. (Odys. *α*. 1.) — a spondeji laganije gibanje glasa. U petoj stopi stoji najčešće daktyl; ali može doći i spondej, pak se takov stih zove: versus spondaicus n. pr. — *τοὔνεκά οἱ πϱοϑέουσιν ὀνείδεα μῡϑῆσαϑαι*; (Il. *α*. 291).

Izměnom daktyla sa tihim ili s blagim spondejem i razlikom odmorah (*τομαί* = caesurae), koji su stih gdě jačili, gdě opet ublaživali, postade heksametar nosiocem epskoga pěsničtva. Tomu je jošte pripomogla dužina stiha (versus longus); jerbo bi inače čestim ponavljanjem kratkih stihovah u dugoj pěsmi bio nastao nesnosan monotonizam. — Poraba spondeja město daktyla, koja je kod lyrikah nečuvena a kod tragikah tek dozvoljena, igra u Homerovu epu veliku igru; nu opet ne takovu, da bi on premogao daktyl, gděno u Rimljanah naopako prevaguju spondeji. Homer ima mnogo stihovah, u kojih dolazi zasebice po pet daktylah, kano n. pr. gore u: *ἄνδρᾰ μοῐ* itd. Ali ima i takovih, gdě je u pèrvoj ili u drugoj ili u obijuh stopah spondej, n. pr. *τοῖον* |(*F*)|*οἱ πῦρ*| *δαῖεν ἄπὸ κρᾱτός τἔ καὶ ὤμων* (Il. V. 7). Osobito u pèrvoj stopi rabi Homer rado spondej, premda je mogao i daktyl upotrěbiti: *ἐν σπέσσι γλᾰφῠροῖσῐ* (Odys. *α*. 15) město: *σπέσσιν ἐνὶ γλαφυροῖσι* itd.

I u četvèrtoj stopi naći ćeš spondej; ali je pred njim još jedan s p o n d e j u pèrvoj ili u drugoj; redje pako u obijuh n. pr.: *νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει* (Odys. *α*. 51.); nu i ovdě se je taj spondej mogao zaměniti daktylom, izpunivši jednostavno *ἐν* sa *ι* u *ἐνὶ*;

ili n. pr. u: *ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν* (Odys. *α*. 127.), zaměnivši *πρὸς* sa *ποτὶ*. Mnogo je ograničeniji daktyl u 3ćoj stopi a još više u 5toj, gděno ga Rimljani rabe za krasotu. —

Homer rabi spondej u petoj stopi večinom samo ondě, gdě se stih zaključuje četvero-, redje tro-slovčanom rěči ili kako drugčije. Rědki su mu priměri, gdě bi mu stih, imao po jedan, dva, tri ili po četiri spondeja pred petom stopom. Priměri takovu sasvim spondejskomu stihu (*ὁλοσπόνδειος*) dolaze u Odysseji *ο*. 334. *φ*, 15. *χ*, 175. 192.

Najradje zaključuje pěsnik stih tro-slovčanom rěči, kojoj je pèrva slovka kratka; nu opet dolaze priměri, da se stih dokanča i jednoslovčanom rěči: *εὐρεῖα χθών, οὐρανόθεν νύξ, ἕλικας βοῦς*. —

U pravilnu stihu moraju doći c a e s u r a e, to jest odmori, koji postaju tim, te se rěč preseča srědi stope: *ά̄ρνῠμε̆|νō̆ς||ἥν τε̆ ψυχὴν* itd. U heksametru dolazi više odmorah; jerbo se kod daktyla može odmoriti ili poslě pèrve dužine, t. j. poslě arse (⏗ | ⏑ ⏑) ili poslě pèrve kratke, t. j. u thesi (– ⏑ | ⏑). U pèrvom slučaju zove se odmor m u ž k i m, u drugom ž e n s k i m. Glavni su odmori ovi:

1. Najobičniji i najjači jest mužki u 3ćoj stopi:
Ἀλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας ‖ μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας.

2. Ženski u 3ćoj stopi: Ἄνδρᾰ μοῐ ἔννε̆πε Μοῦσᾰ, ‖ πο̆λύτρο̆πο̆ν, ὃς μάλᾰ πο̄λλά.

3. Mužki u 4toj stopi, kad mu još jedan predilazi u 2goj stopi:

Ἀρνύμενος ‖ ἥν τε ψυχὴν ‖ καὶ νόστον ἑταίρων.

Pèrvi odmor (τομὴ πενθημιμερής) daje stihu osobitu snagu, a drugi (τομὴ κατὰ τρίτον τροχαῖον) blag tek. Homer rabi obadva jednako s neznatnom prevagom trochejskoga odmora; dočim odmor u rimskih pěsnikah poslě arse dolazi jako često. —

Ima slučajevah i u Homera, te se je odmor zapustio u 3ćoj stopi: nu to se je slučilo poimence samo ondě, gdě je u istu stopu došlo ili ime vlastito ili rěč sastavljena. Kod rěčih sastavljenih može se odmor uzeti odmah iza pèrve sastavine n. pr. δυς-μενέων. — Osim 3će stope može dakle mužki odmor doći i u 4toj poslě arse (τομὴ ἑφθημιμερής) ili poslě these (τομὴ κατὰ τέταρτον τροχαῖον) ili na koncu stope (τομὴ βουκολική). Najobljubljeniji je ovaj poslědnji; jerbo daje stihu iza daktyla osobito bèrzinu. Malo redji je onaj iza arse a najredji je odmor trochejski. — Valja pako pamtiti, da se slabiji odmor umiče jačemu, kano n. pr. ovdě u 3ćoj stopi: πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν.

Ondě, gdě u stihu dolazi **enklitika**, koja se s prednjom rěči steže, stoji odmor iza enklitike: *καὶ λίην κεῖνός γε ἐοικότι κεῖται ὀλέθρῳ.* To isto valja i ondě, gdě dolazi *μέν*, *δέ*, *γάρ*, *οὖν* ili **proklitika**, za tim jednoslovčana **praeposicija** ili *καί*, izuzam one slučajeve, gdě se navedene rěči po eliziji (gled. §. 14.) s prediducom rěći stope u jednu rěč: *ἄγω δ' ἄϑωνα σίδηρον.* U ostalih slučajevih nesmeta elisija odmoru, kano n. pr. u ovom stihu: *πάντες κ' ἀρησαίατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι*; jerbo elizija može preći i preko jače interpunkcije, kanoti u ovom stihu: *Χεῖρες ἐμαὶ διέπουσ' ἀτὰρ ἥν ποτε δασμὸς ἵκηται.*

Nuz odmore dolazi u stihu i **diaeresis** (*διαίρεσις*) a ta postaje suglasjem stope u rěči i u stihu. Ponajglavnije su slědeće:

α. poslě pèrve stope: *ἤσϑιον· | αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ*

β. „ druge „ *ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος | ἦλϑε, περιπλομένων ἐνιαυτῶν*

γ. „ treće „ *ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν | ᾤχετο κῆλα ϑεοῖο*

δ. „ četvèrte „ *ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, | ὃς μάλα πολλά.*

Često dobiva odmor još veću važnost jakom in-

terpunkcijom, to jest: potezom, točkom, pitanjem i parenthezom, koje dolaze poimence za odmorom 3će ili na koncu 4te stope. Ako li interpunkcija pane u četvèrtu stopu odmora u arsi, to taj odmor postaje jači, kad pred njim u stihu nema nikakove interpunkcije. To biva osobito onda, ako u 3ćoj stopi stoji slabiji odmor. — Najjača je interpunkcija iza 4te stope i to tako jaka, da radi nje s petom stopom počimlje nova pripověst (to se drugčije sbija samo na početku stiha). Nu kadkad dodje interpunkcija i poslě pèrve arse u stihu, pa se njom slědeći stihovi uže spajaju n. pr. *Ἐν δὲ γυνὴ ταμίη νύκτας τε καὶ ἦμαρ | ἔσχ᾽, Αὐτή γὰρ ἐνὶ φρεσὶ θάρσος Ἀθήνη θῆχ᾽. . . . .*

Isto tako dolazi jača interpunkcija i poslě these ili na koncu 1ve stope; redje pako poslě these ili na koncu druge stope. Poslě druge kratke u 4toj stopi ili u poslědnjih dvijuh stopah nedolazi u Homera nikada jaka interpunkcija, kano što to biva na priměr u rimskih pěsnikah.

D. Hijat.

Homerov stih neizběgava **hijata** (gl. §. 13.) onako često, kano što to vidimo u rimskih pěsnikah, a to zato ne; jer hoće, da se slobodnije giblje, i da mu se

kratke slovke uzmognu češće dužiti. Najradje se ukazuje hijat poslě pèrve kratke u trećoj stopi, ako je za njom glavni odmor; redje pako nalazimo ga u pèrvoj, drugoj i petoj stopi iza trocheja ili iza daktyla. Ovdě dolaze hijati svake ruke: *ε* i *ε*, *ο* i *ο*, *α* i *α*. Tako isto nije Homer izběgavao hijata ni kod *ι* i *υ*, kano ni kod: *ὁ*, *ὅ*, *τό*, *πρό*, pa niti kod genitivah na *οιο*, niti kod *ἄνα*, *πάρα* u značenju: *ἀνάστηθι*, *πάρεστι*, *πάρεισι*. — Kano štogod Homer nije izbacivao kratkih vokalah, tako je često i dugim vokalom i dvoglasom pušćao njihovu dužinu; premda bi se bili imali po pravilu pokratiti pred vokali ili pred dvoglasi. U arsi ostaje pèrvobitna dužina nepovrědjena; u thesi nasuprot rědko (to biva najčešće kod *ἤ*), ali nikad kod oblikah, okančajućih se na *ᾰ* ili na *αι*.

E. Kvantita.

U mnogih se je priměrih skrajna kratka slovka u arsi produžila li metričkom potrebom u dugu. To je duženje najobljubljenije u trećoj i četvèrtoj stopi; redje u ostalih. Kratku slovku produživala je metrička nužda i pred konsonanti i pred vokali, na pr.:

a) pred konsonanti: *ἀριφραδέᾱ δέ*, *ἀμφηρεφέᾱ τε*, *ἔτεᾱ τε*, *ὀπταλέᾱ τε*, *λιμέᾱ καί*, *Τελέμαχε̄ ποῖον*, *τέκετο̄ Πολυφείδεα* itd.

b) pred vokali: *Πυλαιμένεᾱ ἐλέτην, ἀριπρεπέᾱ ὅτε, ὄνομᾱ Οὖτιν, πάτερ ὦ* itd.

Po toj samovolji tumači se i to, te su kratke slovke postajale dugimi i pred prispodobnim *ὥς: θεὸς ὥς, ὄρνιθες ὥς.* — Kratke slovke dužile su se i pred neznatnijom interpunkcijom; tako u stihu počimljućem sa: *ὅς, ὅστε, ὅστις, ὅθι, ὅτε.* Nu u mnogih rěčih dolazi i kratka slovka, ali je valjda i ta bila někada duga; jerbo pěsnik rado rabi jednu uz drugu: *ὄρνις, βλοσυρῶπις* i *γλαυκῶπις* s kratkim *ι*; — *πρίν, πληθύς* mogu i u thesi biti duge.

Kratak se je vokal rado produživao osobito pred liquidi: *ὥστε λῖς, ἐπὶ Νότος, περὶ ῥίον.*

Produživanje ove vèrsti dolazi i u thesi: *πολλὰ λισσομένη, πυκνὰ ῥωγαλέην* itd.

U početku stiha dužilo se je i *ι* u *διά* s bog arse na pr. *δῖὰ μὲν ἀσπίδος ἦλθε φαεινῆς ὄβριμον ἔγχος* (Il. γ. 357; zatim Il. δ. 135; ζ. 251; ι. 435). To isto i s istoga razloga biva sa *α* u *Ἄρες*, kad tom rěči počimlje govor. — Kratak se je vokal dužio u arsi poimence pred odmorom na pr.: *ἀλλὰ τάγ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται* = (– ⏑ ⏑| – –| –‖⏑ ⏑| – ⏑ ⏑| – ⏑ ⏑| – –.
I drugdě se kratke slovke produžuju, ne samo u arsi,

tako na pr. kratka medju dvěma dugima, ili srědi rěči kanoti u: ἀγρῑον, ἱστῑη, κακοεργῑης, μήνῑεν, κονῑη συβόσῑα itd.

Osim toga dužile su se kratke slovke i u višeslovčanih rěčih, koje su od početka svoga brojile po redu po tri kratke slovke: ἀ̄κάματον, ἐ̄πίτονος itd.

I pèrva slovka od ἐπεί u ἐπειδή na početku heksametra postajala je dugom s bog metričke nužde; zato se takov heksametar i zove ἀκέφαλος (bezglav), na pr.: ἐ̄πειδὴ τὸν ἄνδρα θεοὶ δαμάσασθαι ἔδωκαν (Il. 22, 379); ἐ̄πειδὴ το πρῶτον ἐγείνατο παῖδ' ἐρατεινήν (Od. 4. 13). Gledaj još: Il. 23, 2; Od. 8, 452; 21, 25; 24, 482. Ondě, gdě se je stih počimao sa ἐπί, rado se je π podvostručivao; isto tako σ, τ srědi rěči, κ u: πέλεκεν, πελεκᾶν, π u pronominalnih formah sa ὀπ počimljućih se.

Upliv Ϝ na kvantitu.

Velik upliv na duženje vokalah imalo je eolsko digamma (Ϝ). To pokazuju mnogi priměri ponavljajućih se hijatah, pak duženje kratkih vokalah pred drugimi rěčmi. Ono je někada živilo u gèrčkom jeziku i u početku i u srědi rěčih; nu kasnije je obumèrlo*), te se je najduže odèržalo u narěčju eolskom.

*) Sbirka Pisistratova nema više toga glasa, jerbo se Ϝ u ono vrěme, kada je ona postajala, nije više čuo; ali neima dvojbe, da su ga i najstariji homerski pěsnici

Nasuprot postaje krajni dugi vokal ili dvoglas kratkim pred vokalom slědeće rěči u thesi na pr. *κρὴνῆ ὑπό, ἡμένῆ ἐν, καὶ ἄνθεα, ἄλλοῖ ἐΰκνήμιδες, ἑκηβόλοῦ Ἀπόλλωνος; λιμένος ῥέει ἀγλαόν:* ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡; *εἰπὲ καὶ ἡμῖν:* – ◡ ◡ – ◡.

Pokraćivanje vokalah skrajnih dolazi i u synicezi: *χρυσέῳ ἀ|νά* (– ◡ ◡ –). Dapače se kadkad i srědi rěči dug vokal ili dvoglas pokraćuje, n. pr. *η* u *βέβλῆαι*, *ω* u *ἥρῶος* (– ◡ ◡); *ει* uvěk u *ἐπειή* (◡ ◡ –), *αι* u *ἔμπαιον* (– ◡ ◡), *οι* u *οἶος* (◡◡), *υι* često u *υἱός* (◡◡). —

---

rabili u mnogih rěčih i u početku i u samoj srědini rěči: *δέος* (*δέϜος*), *δϜεῖλος*. Recitovanjem pěsme po rhapsodih poče *Ϝ* sve malo izčezavati. Poraba *Ϝ* neda se tajiti iz ovih razlogah: 1. kod doticanja samoglasah, nespadajućih zajedno, trebalo je svakako něčim prepreprěčiti hijat. To se je činilo digammom, na priměr u ovih priměrih: *τε ἄναξ, μάλα εἰπέ, δὴ ἔτος, θεοὶ οἶκόνδε*, — dakle ovako: *τε Ϝἄναξ, μάλα Ϝείπέ, δὴ Ϝέτος, θεοὶ Ϝοῖκόνδε* itd. 2. često je kratak vokal za jednostavnim suglasom postojao positione dug, pa se to dade dokučiti samo tako, ako uzmemo, da je pred tim vokalom morao stajati *Ϝ* (= v). Tako na pr. Il. 4, 142 *ἤτοι | μὲν οἱ | κέοιτο* itd. — Poraba digamme na početku rěčih pred samoglasi i pred *ρ* na pr. u: *Ϝρῖγος* = frīgus, *Ϝραγ* — *Ϝρήγνυμι* = frango; *χλαϜίς, δῖϜος, ὄϜις* iztaknula je u jeziku Homerovu zaměnu kratkih vokalah dugimi i na koncu i srědi rěčih:

Napokon ostaje prednja slovka kratka pred někimi vlastititimi (pèrve kratke slovke) imeni sa ζ ili σκ počimljujućimi se: *ἄστῠ Ζε̆λείης, οἵ τε̆ Ζᾰκυνθον, ἠδε̆ Σκᾰμανδρος.*

Slovke: positione longae.

Kratka slovka postaje u stihu positione longa, kad za njom slěde dva ili više suglasah, budi to u samoj rěči budi pomoći slědeće rěči, koja počimlje suglasom, na pr.: *ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι* – – | – ⏑ ⏑ | – ⏑.

U Homeru čini muta cum liquida (*λμνρ*) na početku u arsi i srědi rěči skoro pravilno positione longam, u thesi pako malo redje: *ὕπνατε κρειόντων* ⏑ ⏑ | – – | – –; *πε̄πλος, πο̄τμος; ἔρα|τα πρόφε | ρε̄ χρυσέης, πατέρᾱ κλυτόν, ἄνδρᾱ θνητόν.*

βασιλῆος, ἐμεῖο, πνείω, πνοίη itd Něki su se vokali radi *F* i produživali, tako *ο* u *ου* pred *δ, λ, ρ; οὐδός, οὖλος οὖρος;* — *ε* u *ει: ξεῖνος* město *ξένFος* itd. Homer je rabio *F* u ovih rěčih: *ἄγνυμι, ἅλις, ἁλῶναι; ἄναξ, ἀνδάνω. ἀραιός, ἄστυ;* — *ἔαρ, ἕδνα, ἔθειρα, ἔθνος, εἴδω, εἴκοσι, εἴκω, εἴλω, εἶμα, εἰπεῖν, ἑκάς, ἕκαστος, ἕκηλος, ἕκητι, ἑκυρός, ἑκών, ἔλδομαι, ἑλίσσω, ἔλπομαι, ἕννυμι, ἕο, ἔοικα, ἔπος, ἔργον, ἔργω, ἔῤῥω, ἐρύω, ἐσθής, ἕσπερος, ἔτης, ἔτος, ἐτώσιος;* — *ἡδύς, ἦθος, ἧκα, ἦρα, ἠχή; ἰαχή, Ἴλιος, ἰόν, Ἶρις, ἴς, ἶσος, ἴτυς, ἶφι;* — *οἶκος, οἶνος.*

U někih rěčih može u arsi i jednostavna liquida, pa i suglasi δ, σ (osobito δ u korenu δι, — to se tumači pomoći izčezloga Ϝ na pr.: ἡμεῖς δὲ δείσαντες – – | ⏑́ – | – ⏑) iztaći positione longam, tako na pr. ἰδὲ λόφον ⏑ | – ⏑ ⏑; ταῦτα κατὰ μοῖραν κατέλεξας – ⏑ ⏑ | – ⏑ | – ⏑ ⏑ | – ⏑; κατὰ ῥόον ⏑ | – ⏑ ⏑; μάλᾱ λίσσοντο, δὲ̄ μαλακοῖσι, διὰ̄ νεφέων, κατὰ̄ δεινούς, τε σεύαιτο.

U thmesi može i pred liquidi biti kratka: ὅθῐ πλεῖστα, τινᾰ πρῶτον, ὅ γε̆ πρίν; tako isto i srědi rěči radi metra: ἀλλŏθρόους.

Što se povèrh toga tiče slovakah positione dugih, to valja pamtiti, da su ju homerski pěsnici gdě gdě zapušćali i to samo ondě, gdě je to moralo biti radi metra. Tako na priměr nemaju je rěči Σκάμανδρος, Ζελείη, Ζάκυνθος na više, rěč σκέπαρνον samo na jednom městu. Često bivaše to ondě, gdě su slědila aspirata ili muta i liquida, al i to samo u ovih slučajevih: 1. βρ u βραχίων, βροτός i njegovih derivativih (u Βριήπνος samo jedanput), 2. δρ u ἀδροπής, δράκων, Δρύας, ἀμφιδρυφής, ἀμφίδρυφος (u δράγμα, δρόμος samo jedanput). 3. θρ u θρασεῖα (ali ne u θρασύς), θρόνος, ἀλλόθροος. 4. κρ u κραδαίνω, κρᾶτα, κρατί, κραταιός s njegovimi kompositi, κρατευταί (u κράτος jedanput), κρέας, κρινάμενος, κρυφηδόν, ἐνέκρυψε, κεκρυμμένος, δάκρυ, δακρυπλώειν; osobito rado u Κρόνος i

Κρονίων. 5. *πρ* u *πρίν*, *Πριαμίδης;* često u *πρὸ* a najčešće u *πρός*. 6. *τρ* u *τράγος*, *τράπεζα*, *τραπεζεύς*, *τρέμειν*; — kod mnogih oblikah izvedenih od *τρέπω* i *τρέφω*, kod *τρίτος* i kod drugih od *τρεῖς* postalih rěčih: *τρίχες*, *τριχαΐξ*, *τροπός*, *τροφός*, *ἀλλότριος*, *πατρός*, *φαρέτρη*, *τετράκυκλος*, *Ὀτρυντείδης*. 7. *φρ* u *Ἀφροδίτη* (samo jedanput u *ἐπιφράσσεται*. 8. *χρ* u *χρίειν*, *χρέος*. 9. *κλ* u *κλεηδών*, *Κλεωναί*, *κληίς* (u někih oblicih glagola *κλίνω*), u *κλύδων*, *Κλυταιμνήστρη*, *Πάτροκλε* (daktyl). 10. *πλ* u *Πλάταια*, *πλεῖστος*, *πλέων* (compar. i particip.), *πλησίον*, *προσέπλαζε*, *πρωτοπλοος*, *τειχεσιπλήτης*. 11. *τλ* u *σχετλίη* samo jedanput. 12. po jedanput u *χλαῖνα* i *χλωρός*. — U ostalih priměrih nema města pokraćivanju već synicezi, zato su *Αἰγύπτιος*, *Ἱστίαια* samo troslovčane rěči; jerbo se glas *ι* progutne kano što u *πόλιος* i u *πόλιας*. U priměrih: *ὦ ἀρίγνωτε*, *γέλῳ ἔκθανον* stopi se *ω* sa *α* i *ε* u jedan glas; tako i *οι* sa *ε* u *σταδμοὶ ἐν;* *μη* sa *α* u *μὴ ἄλλος;* *δὴ* veoma često sa *α* i sa *ε;* dapače i sa *ο* u *ὀγδόατος;* radi toga nije *α* metrički kratak izpred *γρ* i *φν* u: *δὴ ἄγρην* i *δὴ ἀφνειότατος*.

Nema syniceze, već se dug vokal i dvoglas pokraćuju u ovih priměih: *ἥρωος* (Odys. *ζ*, 303); često u *οἷος*, *δήιος* · u *ἠίων* *ε* 368; u *δαέρων* Il. *ω*, 769; dočim *υι* ostaje dvoglasom u *θρήνυι* (Od. *ρ*, 504); *ὀιζυῖ* (Od.

η, 270); πληθυῖ (Od. π, 105); ὀρχηστυῖ; pa i u υἱὸς, kojemu je dvoglas kadkad i kratak.

Malo joj je priměrah kod dvajuh dugih vokalah ili dvoglasah, osim u ἐπεὶ, ἢ u družtvu sa οὐκ, οὐδέ; zatim u δὴ u družtvu sa αὖ i αὖτε. Takovi su priměri slědeći: ἢ εἰςόκεν, ἦ εἰπέμεναι, εἰλαπίνη ἠέ ὄγχνη, οὔ ἀσβέτῳ, οὐδ Ἐνυαλίῳ ἀνδρειφόντῃ, ἐμῷ ὠκυμόρῳ, βέβληαι, οὐδέ. Kratak se vokal rado stopi s dugim u jedan, osobito ε s α, η, ω; redje sa αι, οι; a malo kad s ει, ου, ῳ.

S y n i c e z a d v a j u h k r a t k i h v o k a l a h. Padežni suffiksi εα, εας III. sklonitbe često se izgovaraju tako, da εα postane $=$ ᾱ. Sticanje u η dolazi rědko (Od. β. 421; σ. 201). Uprav je tako i sa: νέα, ῥέα, ἠνώγεα, ἐτεθήπας. I εο u genitivu rěčih s nominativom na ευς; u glagolnih formah na εον (ne samo u 1. osobi sing. već i u 3. osobi pl.) jednak je dugu vokalu u: ἀελπτέοντες (Il. η, 310), ἴσχεο (Od. ω, 323), ἐδεύεο (Il. ρ, 142); θυρεὸν (Od. ι, 240); ἐννεόργυιοι (Od. λ, 312), πλέονες (Od. σ, 247).

Metričkoj slobodi pripomagao je uz navedene priměre i sam jezik sa svojimi oblici, tako: genitivnim ου, οιο; dativnimi ς i σι; zatim sa φι, θεν, θι, koje je pěsnik rabio za genitiv i za dativ; ništa ne manje i akuzativom na δε; osim toga oblici punimi i stečenimi;

konjunktivi bez i sa: *μι*, *θα*, *σι*; infinitivi na: *ειν*, *εμεν*, *έμεναι*, *ήμεναι* i *ῆναι*. Amo se pribrajaju takodjer rěči: *ἐνὶ* uz *ἐν*; *προτί*, *ποτὶ* uz *πρός*; *πάρ* uz *παρά*; *ἄρ* uz *ἄρα* i dr. — Akuzativ *μίν* nuz *ἕ* rabio je pěsnik samo ondě, gdě je to trebao metrum ili blagoglasje; jerbo mu se je *ἕ* u arsi vidělo preslabim i ondě, gdě je postajalo positione dugim. Na koncu stiha uvěk rabi *μίν*.

To isto valja i za pronominalne forme: *ἄμμες*, *ὔμμες*, *ἄμμι ὔμμι*, *ἄμμε ὔμμε* uz: *ἡμεῖς ὑμεῖς*, *ἡμῖν ὑμῖν*, *ἡμέας ὑμέας*. Dativi: *ἄμμιν ὔμμιν* dolaze i na koncu stiha (Od. *β*, 334. *λ*, 340. *ν*, 367. *χ*, 262.); jerbo je pěsniku dvostruko *μ* silnije znělo.

Opaža se i to, da pěsnik nije mnogo pazio na syntaksu; jerbo radi metričke nužde rabi po volji uzpored stojeće rěči, koje znače skoro isto. Tako na priměr i conj. uz futurum; plural uz dual; dativ kod gibanja, akuz. kod mirovanja: *ὑπὸ δουρός* uz *ὑπὸ δουρί* i dr. Još više slobode pokaza pěsnik rabeć plural město singulara ne samo kod abstraktnih izrazah već i kod drugih rěčih: *ἅρματα*, *δώματα*, *τόξα*. Amo pribrojimo i porabu demonstrativa město relativa: *ὁ* město *ὅς*, poimence pako *τοί*, *τῶν* itd. město oblikah počimljućih se s hakom oštrim. Istina, da je pěsnik po syntaksi mogao rabiti demonstrativnu město relativne izreke; ali

se vidi, da je ta poraba u pěsnika premogla kasnije li radi metra.

Nu pěsnik rabi ipak radi veće sile forme počimljuće se sa *τ* na početku stiha. — Metričkom nuždom ušla je u pěsnika u običaj i poraba substantivirana demonstrativa: *οἱ ἄλλοι*, *ὁ ἄριστος*, *ὁ γέγων* itd. Gdě mu je bilo shodno za metrum, ondě je pěsnik rabio forme sa *ὁ* i bez njega: *τὸ πρὶν*, *τὸ πάροιθεν*, *τα πρῶτα* i to s demonstrativom ili bez njega. Preveć slobode pokaza, rabeć dvostruko *δε* u *ὅνδε δόμονδε*. —

Skoro onoliko slobode, koliko mu je iste pružao sam jezik, uvede pěsnik svojevoljom. To se vidi u tom, te je: 1. izpušćao augment radi metra ili radi eufonije; 2. rabio *ν ἐφελκυστικὸν* pred konsonanti; 3. izbacivao vokal město da pripoji *ν*, kano *κ'* pred vokali město *κεν*, *νήεσσ'* město *νήεσσιν*; 4. izbacivao početni vokal: *ῥα* město *ἄρα*, *κεῖνος* město *ἐκεῖνος*; 5. pokraćivao vokal u conj.: *ἴομεν*, *ἱμείρεται*, *ἰδέ* město *ἠδέ*, *ἀτὰρ* město *αὐτάρ*; 6. razširivao forme usuvkom vokalnim: *ὁρόω* město *ὁρῶ*, *ὁράᾳς* město *ὁρᾷς*, *κρήηνον* město *κρῆνον*; 7. pojačivao rěči vokalom: *σεῖο* město *σέο*; 8. rabio dug vokal ili dvoglas město kratka: *σπῆε*, *σπήεσσι*, *ἠείδε* město *ᾔδη*, *μοῦνος* město *μόνος*, *πουλύς* město *πολύς*; 9. izbacivao vokale i srědi rěči: *μύθεαι* město *μυθέεαι*.

Napokon ga je pomoglo u slobodi i to, te je umio rabiti: a) adjectiva raznovèrstna metra na pr. o zemlji: *εὐρεῖα, εὐρυόδεα, ἀπείρων;* o vinu: *μελιηδής, μελίφρων, ἡδὺς, ἡδύποτος;* b) razlike izraze město jednostavnijih *ἴεν, ἔθεεν βῆ δ' ἰέναι, βῆ δ' ἴμεν, βῆ δὲ θέειν;* c) poetičko opisivanje sa *φῦλα, υἷες, πεῖραρ, τέλος, κέλευθα* itd.

F. Homerovi oblici.

Proměne jezika gèrčkoga tičuće se poimence vokalah opažamo i opet najlěpše u Homeru. Homerovo poreklo ljubilo je osobito *E*-glas, dočim ga je na pr. narěčje dorsko izběgavalo, ter se dèržalo radje *A*-glasa na pr. dorski *ἁ ἀρετά* = hom. *ἡ ἀρετή;* dor. *δᾶμος* = hom. *δῆμος* itd. Zato ćemo u mnogih homerskih rěčih i njihovih oblicih naći *η* město običnoga (attičkoga) *α*. Osim toga osvědočit ćemo se, kako je Homer rado kratke vokale dužio (*ἔκτασις*), a duge pokraćivao (*συστολή*).

§. 1. Zaměna i proměna vokalah.

Homer rado zaměnjuje duge vokale kratkimi i naopako kratke dugimi, poimence: *ᾱ* i *ᾰ* sa *η; ᾰ* kadšto s *ε; ο* sa *ου* i sa *οι*, kadkad i s *ω* i s *αι; ε* sa *α* ili s *ι*. Nu toj zaměni nedaje opeta Homer onoliko slobode, koliko duženju kratkih i pokraćivanju dugih vokalah. —

1. *η* město *ᾱ*: *α*) skoro pravilno u substantivalnom (osim *θεά*) i adjektivalnom (osim *διᾶ*) singularu I. sklonitbe: *κλισίη*, *σοφίη*, *ἡμέρη*, *νεηνίης*. — *ὁμοίη*, *παλαιή*, *ἱερή* itd. — *β*) u gděkojih brojnicih: *τριήκοντα*, *διηκόσιοι* itd. — *γ*) in casibus obliquis rěči *ἀήρ*: *ἠέρος* itd. — *δ*) u někih imenih vlastitih. — *ε*) u někih thematičkih formah glagolah na *ραω* — *ιαω* i u njihovih derivativih: *περήσω*, *ἰήσομαι* (*ἰητρός*) itd. — *ζ*) u pèrvom aoristu glagolah slitnih: *εὐφρῆναι* (Il. *ρ*, 28), *πεφήναντε* (Od. *ξ*, 175), *ὑδρηναμένη* (Od. *ρ*, 48, 58) *η* u mnogih inih rěčih *νηός*, *θώρηξ*, *ἰητήρ*, *πρήσσω*, *πρῆξις* itd.

2. *η* město *ᾰ*: *α*) kod abstraktnih substantivah I. sklonitbe na *εια* — *οια*: *ἀληθείη*, *εὐπλοίη* itd. — *β*) u pojedinih rěčih: *κνίσση*, *ἠνορέη*, *ἀγηνορίη*, *ποθήνεμος*, *ἐκηβόλος*, *ἐπημοιβός* (*ἀμείβω*), *ἠγερέθονται* (*ἀγείρω*), *ἠερέθονται* (*ἀείρω*), *Σκύλλη* itd.

3. *ε* mesto *ᾰ* dolazi rědko: *βέρεθρον* město *βάραθρον*.

4. *αι* město *α*. Město običnoga *α* ima u Homera pèrvobitno *αι* u: *αἰεί* (*αἰϜεί* = aevum) *παραί*, *καταί*, *χαμαί* (tomu nalik i: *ὑπαί* město *ὑπό*), gledaj §. 17, 5.).

Kadkada se i u dvoglasu *αυ* zaměnjuje *α* sa *η*: *γρηῦς* (*γραῦς*), *νηῦς*, *-ναῦς* (gledaj §. 17, 5). Město dvoglasa *αι* rabi u dativu plur. I. sklonitbe *η* s podpisanim *ι*: *μεγαλῃσι(ν)* město *μεγάλαις*.

5. *α*, *ι* město *ε*: *τάμνω*, *τράπω*, *ἱστίη* (město *ἑστία*).

6. *ω*, *αι* město *ο*: *δύω*, *Διώνυσος*, *τρωχάω*, *πωτάομαι*; *ὑπαί* nalik na *καταί*, *παραί*.

§. 2. Otega.

1. Město običnoga *ο* ima Homer često *ου*, rědko *ω* ili *οι*, i to: *α*) *ου* město *ο* pred poluglasi *λ*, *ν*, *ρ*, *σ*: *πουλύς*, *Οὔλυμπος*, *κουλεόν*, *οὔνομα*, *μοῦνος*, *κοῦρος*, *νοῦσος*. Ondě pako, gdě je *ο* preglašeno, kanoti u *λόγος*, *πόνος* (koren *λεγ*, *πεν*) neima nikada otege; a ondě, gdě *ο* imade aspiraciju, mora ista u protegi izčeznuti: *οὖλος* město *ὅλος*. *β*) *οι* město *ο* u genitivu druge sklonitbe (pèrvobitno *οο*): *γύοιο* itd.; zatim u: *ἀλοία* i *ἠλοίησεν*, *πνοιή*, *ποιή* i *ποιήεις*, *φοινός* i *φοίνιος*, *μοίρα*, *φλοιός*, *ἠγνοίησεν*, *ὁδοιπόριον*, *χοροιτυπίη*, *ἀγκοίησιν*. —

2. *ε* se često otegne pred vokali i poluvokali na *ει*: *εἴρομαι εἰρωτάω*: *ξεῖνος*, *κεινός*, *στεῖνος*, *εἴν εἰνί*, *εἵνεκα* — *εἵνεκεν*. — Biva to često li radi metričke potrebe: *α*) u adjektivih na *εος*: *χρύσειος*; *β*) u pronominalnih oblicih: *ἐμεῖο*, *σεῖο*, *εἷο*, *ἡμείων*, *ὑμείων*, *σφείων* (gledaj §. 36. III.); *γ*) u praesensu i imperfektu mnogih glagolah na *έω*: *θείω*, *ὀκνείω*, *νεικείω*, *πενθείω*, *πλείω*, *πνείω*, *πελείω*, *ἀκείομαι*. *δ*) kod augmenta u: *εἰλήλουθα* itd. *ε*) kod reduplikacije: *δειδέχεται*, *δείδια*, *δείδοικα*. *ζ*) u pojedinih rěčih i to ne samo na početku pred li-

quidi λ, ν, ϱ, kano u: εἶϱος, εἰλάτινος, εἰαϱινός, εἵως = dok, gdě (čine trochej); već i srědi rěči: ἑϱμείας, θεμείλια, σπεῖος, χϱεῖος, πεῖϱας, ἀπειϱέσιος — ἀπεϱείσιος, ῥεῖα, τείως (čini trochej), ὑπείϱ, ὑπείϱοχος, ἀδελφείου (genit.), δείους (genit. od δέος), λείουσι (dat. od λέων).

3. ε se otegne na η: a) u nastavcih εῖος — εῖον: Μινυήιος, ἱεϱήιον; b) in casibus obliquis substantivah na εύς: βασιλῆος itd.; c) u někih rěčih, počimljućih se s εὖ ili u samom εὖ kad stoji samotno: ηΰ, ἠϋγένειος, ἠΰς, ἠΰτε.

§. 3. Pokraćivanje.

1. Homer često pokraćuje duge vokale i to:

a) η na ε: α) u konjunktivnih oblicih: εἴδετε (m. εἴδητε) λάβετον, γείνεαι. β) u pojedinih rěćih: ἀϱγέτι (ἀϱγῆτι), ἀϱγέτα (ἀϱγῆτα), ἀκηχεμένη (ἀκεχημένη), ξεϱός (ξηϱός).

b) ω na ο. Najčešće u konjunktivnih formah: ἴομεν, ἐγείϱομεν, εἴδομεν, θείομεν, στείομεν, τϱαπείομεν itd.; pak na samo u rěči: εὐϱύχοϱος.

2. a) ει na ε ili se zaměni sa ι: α) u ženskom spolu někih pridavnikah na -υς: βαδέη, ὠκέα (m. βαθεῖα, ωκεῖα); β) u substantivih: Αἰνέας, Ἑϱμέᾳ, κέων; γ) in casibus obliquis substantiva χείϱ: χεϱός, χεϱί itd.

b) ει na ι: ἴκελος (i εἴκελος), ἰδυίῃσι (od εἶδως), πραπίδεσσι.

3. Město dvoglasa ου stoji ο: α) in compositis sa πούς: ἀρτίπος, ἀελλόπος, τρίπος: β) u pèrvobitnih glagolnih oblicih: βόλεται, βόλεσθε, ἐβόλοντο.

4. Město dvoglasa αι rabi α u: ἕταρος, ἑτάρη (ali i: ἑταῖρος, ἑταίρη). — Gl. metričko pokraćivanje, pg. 10.

5. Město dvoglasah αυ, ου, rědko dolaze drugi dvoglasi i to ηυ město αυ; ευ město ου (t. j. město pèrvobitnoga εο): γρηῦς, νηῦς, ἐμεῦ — μεῦ, σεῦ ἕυ, θάρσευς, θάμβευς, θέρευς, Ἐρέβευς; λωτεῦντα, οἰχνεῦσιν, ἐξοιχνεῦσι, ἐγεγώνευν, καλεῦντες, ἅζευ, εἵλευ, ἕπευ, ἔρχευ, ἵζευ, ἵκευ, ὑποθευ, φράζευ.

6. Dvogubi (pogledom na kvantitu) vokali α i υ uzimlju se prema metru sad za duge sad za kratke: ἵλᾱος — ἵλᾰος; Ἀ̆πόλλων — Ἀ̄πόλλωνος, Ἀ̄πόλλωνα; Ἄ̊ρες ὄρνῑς — ὄρνῐς; θῠοντα — θῡε itd.

§. 4. *Διαίρεσις.*

Homer često razstavlja dvoglase u njihove jednostavne vokale i to budi s toga, što su ti vokali pèrvobitno porabom Ϝ bili razstavljeni, budi opet radi metričke nužde na pr.: ὄϊς = ὄϜις (nikada οἶς); πάϊς = πάϜις nuz παῖς; ἀϋτμή, ἐΐσκω, ἐΰ, ὀΐω — ὀΐομαι, ὀϊστός, ἤια (město ἦα od glag. εἶμι), Θρῆιξ — Θρῆκες. Adverbium

εὖ postaje diairesom: a) pred dvostrukim konsonantom: *ἐὺ τρέφεν*, *ἐὺ κρίνας*, *ἐὺ στειλας;* b) u kompositih, ako poslě njega dolaze dva muta bez likvidah, ili dva poluvokala: *ἐΰσκοπος*, *ἐΰξεστος*, *ἐϋμμελίης;* c) ako za njim dolazi muta cum liquida, i to samo pred *κλ*, *κν*, *τλ*, *τρ*: *ἐϋφρῆναι*, *ἐΰδμητος*, *ἐϋκλείη*, *ἐϋκνήμιδες*, *ἐϋτρεφής* — premda se města diairese nalazi i sam dvoglas: *εὐφρῆναι*, *εὔδμητος* itd.

§. 5. Zaměna suglasna.

Suglasi se redje zaměnjuju, tako na pr. istoglasni němi samo u někih priměrih: *αὖτις* město *αὖθις*.

Češće nego li u Attikah nalazimo u ostalih narěčjih i u pěsnikah *T*-glas ili *κ* i *χ* pred *μ*, na pr.:

a) *δμ* u: *ὀθμή*, *μεσόδμη*, *οἶδμα*;

b) *τμ* u: *ἀϋτμή*, *ἐρετμός*, *ἐφετμή*, *λαῖτμα*;

c) *θμ* u: *γναθμός*, *ἴθμα*, *εἰςίθμη*, *κευθμών*, *ὀρχηθμός*;

d) *κμ* u: *ἄκμηνος*, *ἄκμων*, *ἀκμάς*, *λικμάω*, *λικμητήρ*, *τέκμωρ*;

e) *χμ* često na pr.: *αἰχμή*, *βρεχμός*, *δοχμός*, *-ή*, *-ιος*; *ἔχμα*, *ἰωχμός*, *μυχμός*, *πλοχμός*.

U někih slučajevih ostaje *T*-glas nepromĕnjen; to biva, kad pred njim stoji *ρ* ili *σ*: *ἀρθμός*, *ἀρμεῖν*, *ἆσθμα*. — Isto se tako u glagolnih oblicih neměnja

pred *μ* niti *T*-glas, niti *κ*: *ἴδμεν*, *ἴδμεναι*, *εἰλήλουθμεν*, *ἐπέπιθμεν*, *κεκορυθμένος*, *ἴκμενος*, *ἀναχμένος*.

Město sastavljena suglasa dolaze kad kad i drugi glasovi, tako na pr. město *ξ*, koje je u Homeru pravilno, gdě to stih dopušća, dolazi *σ*: *σύν* m. *ξύν*.

Město *ττ* rabi Homer pravilno *σσ*: *γλῶσσα*, *πρήσσω* *τάσσω*, *τέσσαρες* itd.

§. 6. Assimilacija.

Suglas *ν* u *ἀν᾽* = *ἀνά* neměnja se pred *σ* u kompositih: *ἀνστάς*, *ἀνσχεθέειν* itd.; ali se zato *ν* assimiluje na *μ* na koncu pred ustnimi suglasi; pak i u sastavljenicih pred *λ* na *λ*; pred *κ* na *γ*: *ἄμ βωμοῖσι*, *ἄμ πεδίον* *ἄμ πέλαγος*; — *ἄμβατος*, *ἀμπνευσας*, *ἀλλεύεσκεν* (od *ἀναλύω*); *ἀγκρεμάσας*. —

Suglas *τ* u *κατ᾽* = *κατά* assimiluje se prema slědećemu suglasu: *κὰγ γόνυ*, *καδ δώματα*, *κὰκ κόρυθα*, *κὰμ μέσον*, *κὰπ πεδίον* *κὰπ φάλαρα*, *κὰρ ῥόον* itd.; — za tim u sastavljenicih *κάββαλε*, *καδδῦσαι*, *κακκείοντες*, *καλλείπεν*, *καμμονίη*, *καννεύσας*, *κάππεσεν*, *καῤῥέζουσα*, *κάμμορος* (od *κατάμορος*).

To isto valja i za apokopirano *π* od *ὑπό*: *ὑββάλλειν*.

§. 7. Zaměna hakovah.

Zaměna ‛ sa ᾽ mnogo je redja od zaměne samoglasne ili od suglasne. Homer zaměnuje ‛ sa ᾽ u: *ἄμαζε*

(m. ἅμαζα), ἀμαξιτός, ἴρηξ (ἱέραξ), ἦμαρ (i ἡμέρα), ἄλσο — ἆλτο (ἅλλομαι), ἄμνδις (ἅμα), Ἀΐδης (pèrvob. ἈϜίδης, kašnje Ἅιδης).

Nesmije se ta zaměna posvuda uzimati takovom, tako na pr. nije u ὄπατρος zaměna ' s '; već je ὀ kopulativni praefix kano i u: ὄ-ζυξ nalik ἀ u: ἄλόχος, ἀδελφός itd. — Mnogoputah zaměni se spiritus asper otegom ili duženjem na pr.: ἑ u εὐ: εὔκηλος, εὔαδεν, οὐδός (ὁδος), οὖλος, οὖρος, εὔκελος (od ἕκηλος = ἕϜκηλος, εὔαδεν (ἕαδον, ἅϜαδον aor. II. od ἁνδάνω). Amo spada město zaměne spiritusa pretvor samoglasa: ἄμμες, ἄμμιν, ἄμμε, ὔμμες, -ιν, -με itd.

U krasi je iztisnula koronis hak oštri u: ὤριστος (ὁ ἄριστος) i ὠυτός (ὁ αὐτός).

§. 8. *Μετάθεσις.*

Prebacivanje vokalah rabi osobito epsko pěsničtvo; a gdě nema metričke potrebe, ondě ostaju obične forme. Najčešće se je prebacivalo ρ i α: κάρτος i κρατός; καρτερός i κρατερός, κάρτιστος; βραδύς — βάρδυστος; θάρσος i θρασύς, ἀταρπός — ἀτραπιτός (od korena τρεπ); κραδίη — καρδίη, ἔπραθον od πέρθω, δρατός od δέρω; tako isto ῥέζω od ἔρδω.

§. 9. Razširivanje.

Od svih vokalah najradje razširuje forme glas ε

i to budi u protazi (osobito pred *F*, budi u apodozi. Redje razširuju oblike ostali samoglasi: *α*, *ο*, *ι*, *η*, *ω*.

a) *ε* pred *ε* u: *ἐέ*, *ἐέδνα*, *ἐέλδωρ*, *ἐέρση*, *ἐείκοσι;* zatim u glagolnih formah: *ἐείσω* (od *ἐείδω*), *ἐέλδετο*, *ἐείλεον*, *ἔειπον*, *ἐέσσατο* (*ἕννυμι*);

b) *ε* pred ili poslě *η*: *ἔηκα*, *ἔην*, *ἦεν*, *ἠέλιος;*

c) *ε* pred *ω* u deklinaciji: *τέων*, *πυλέων*, *θυρέων* itd.;

d) u pojedinih priměrih: *μητίετα* (*μῆτις*), *ἑός* (svoj, njegov), *ἀδελφεός* město *ἀδελφός;* *ἑή* město *ἥ;*

e) *α* u: *Πηληιάδης*, *Τελαμωνιάδης;* zatim u glagolih na *άω*: *ὁράᾳς*, *μνάασθαι*, *φαάνθην* itd.;

f) *ο* u: *φόως* (město *φῶς* — *φαός*), *θόωκος* (*δῶκος*); zatim u glagolih: *ὁρόω* (gl. §. 37, III.).

g) *ι* u: *ὁμοίιος*, pak uvěk u genit. i dativu dualnom: *ὤμοιιν*, *ποδοῖιν* itd.;

h) *η* u: *εὐηγενής*, *ἐλαφηβόλος;*

i) *ω* u: glagolnih formah: *γνώω*, *γνώωσι*, *δρώωσι*, *ἡβώωσα* itd.

§. 10. Samoglasna aphäresis, syncope, apocope.

Samoglasi odpadaju u početku, srědi i na koncu rěčih: a) u početku (aphäresis) odpao *α* u: *ῥα* (*ἄρα*), *στεροπή* — *ἀστεροπή*, *στεροπητής* — *ἀστεροπητής*, *στάχυς* (*ἄσταχυς*); — *ε* odpao u: *κεῖνος* — *κείνῃ*, *κεῖθι*, *κεῖθεν*, *κεῖσε* itd.;

b) srědi (syncope) odpao *α* u: *γλακτοφάγος* (m. *γαλ.*). U glagolih odpao spojni glas perfekta i plusquamperf. *εἰλήλουθμεν* (*ἔρχομαι*), *ἴδμεν* (*οἴδαμεν*), *ἐπέπιθμεν* (*πείθω*). c) Na koncu (apokopa): *ἄρ*, *πάρ*, *κάτ*, *ἄν*. Valja znati, da se *ν* od *ἄν* i *τ* od *κάτ*, stali sami ili se sastavili s drugom rěči, assimiluju prema slědećemu suglasu. Suglas *τ* gděgdě odpada sasma u sastavljenicih: *κάκτανε*, *κάσχεθε*, *καστορνῦσα*. Osamljene su apokope od *ἀπό*, *ὑπό*: *ἀππέμψε*, *ὕββάλειν*.

Češće odpada *ε*: a) na početku: *κεῖνος*, *κεῖθι*, *κεῖθεν*, *κεῖσε*; b) srědi samo u glagolih: *κέκλετο*, *κεκλόμενος*, *ἔπλεν*, *ἔπλεο*, *ἔπλετο* (*πέλω* -- *πέλομαι*), *ἆλτο* (město *ἅλετο* od *ἅλλομαι*), *πτάμενος*, *ἐπιπτέσθαι*, *πέτομαι*; pak u samostavniku *ἱερός* — *ἱέραξ* produživ se prije prednji vokal: *ἱρός*, *ἴρηξ*. —

ο izpalo u: *τίπτε* (*τί ποτε*), *ἄλμενος* (*ἀλόμενος*).

§. 11. Suglasna: aphäresis, syncope, apocope.

Suglasi se redje izbacuju i odbacuju nego li samoglasi; tako na pr.: a) na početku u nuzgrednoj formi *αἶα* (*γαῖα*) = *γϝαια* = *ϝαια*. b) srědi rěčih *α*) *γ*: *φάρυγος* (m. *φάρυγγος* — *φάρυγξ*); *β*) *δ*: *μόλιβος* (*μόλιβδος*); *γ*) *μ*: *κρόμυον* (*κρόμμυον*); *δ*) *ρ* u: *ποτί* (*προτί* = *πρός*); *ε*) *σ* u: *ὄπιθε(ν)* město *ὄπισθεν*; *ζ*) *τ*: *κάκτανε*

(*κατάκτανε*), *κάσχεθε* (*κατέσχεθε*), *καστορνῦσα* (*καταστορνῦσα*). Dvogubi suglas rado izpada: *Ἀχιλεύς*, *Ὀδυσεύς* (*Ἀχιλλεύς*, *Ὀδυσσεύς*). c) Na koncu se měnja adverbijalno *σ* i *ν ἐφελκυστικόν*: *πολλάκι* i *πολλάκις*, *ἀμφί* i *ἀμφίς*, *ἰθύ* i *ἰθύς*; *ἄνευθε(ν)*, *πρόσθε(ν)*, *ὄπισθε(ν)*; *ἄμμι(ν)*, *ὔμμι(ν*, *σφίσι(ν)*, *νόσφι(ν)*; *ν ἐφελκυστικόν* uvěk ostaje u: *πόθεν*, *ὅθεν*, *ὁπόθεν*, *ἄλλοθεν*.

§. 12. Krasis.

U Homera imade doduše priměrah, gdě se dočetni vokal s početnim slědeće rěči steže, a same se te rěči stapljaju u jednu (krasis); nu ti su priměri dosta rědki. Najradje biva to sa spolnikom i s veznikom *καί*: *οὑμός* = *ὁ ἐμός*, *ὥριστσς* = *ὁ ἄριστος*, *ὠὑτός* = *ὁ αὐτός*; *τἄλλα* = *τὰ ἄλλα*; *καὐτός* = *καὶ αὐτός*; *ἤν* = *εἰ ἄν*; *ἐπήν* = *ἐπεὶ ἄν*; *οὕνεκα* = *οὗ ἕνεκα*; *τοὔνεκα* = *τοῦ ἕνεκα*. —

§. 13. Hijat.

Gèrčki su pěsnici u obće izběgavali hijat (gledaj spreda). Nu u Homeru mu ima dosta tragovah, premda ga je i on gledao odstraniti digamom. Niti u istih sastavljenicih nisu se u njega uvěk elidovali kratki vokali *α*, *ι*, *ο*, osobito ne oni od predlogah: *ἀναοίγεσκον*, *διαείδεται*, *καταείσατο*, *καταειμένος*, *ἐπιειμένος*, *ἐπιείσομαι*, *ἐπιείκελος*, *ἐπιέλπομαι*, *ἐπιίστωρ*, *ἀποαιρεῖσθαι*, *ἀποείκειν*,

ἀποέργαθεν itd. — Naći ćeš i nestajnih priměrah: *ἐπιάλμενος* i *ἐπάλμενος; ἀποαίνυμαι* i *ἀπαίνυμαι*, *ἀποειπεῖν* i *ἀπειπών*, *ὑποείξω* — *ομαι* i *ὑπείξω*. — Ima u Homera još i tomu priměra, da mu niti digamma nije mogao hijata sasvim odstraniti ni u kratkih ni u dugih vokalih niti u dvoglasu. Tako na pr. nalaziš hijat po kratkom samoglasu, gdě ga interpunkcija děli od drugoga samoglasa: *κάθησο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ* (Il. *α*, 565) ili u ženskom odmoru treće stope: *τῶν οἱ ἓξ ἐγένεντο ἐνὶ μεγάροισι γενέθλη* (Il. *ε*, 270). —

Hijat se može podnositi kod onih vokalah, koji se u obće neizbacuju kano *υ*, *ι* u dativu sing. 3 skl.: *ἄστυ ἀελπτέοντες* (Il. *η*, 310), *παιδὶ ἀμύνει* (Il. *π*, 522).

Kod dugih vokalah ili kod dvoglasa dolazi hijat u arsi i u thesi; samo što se u thesi često dug vokal pokraćuje: *πλάγχθη ἐπεί; εἰπὲ καὶ ἡμῖν.*

Hijat je něgdě samo prividan, a něgdě je prav pravcat. Prividan je u rěčih, koje su pèrvobitno počimale digammom: *μάλα*, *εἰπέ*, *τε ἄναξ*, *θεοὶ οἶκόνδε* itd. Pravi hijat valja uzeti: *α*) kod dugih vokalah ili dvoglasah dečetnikah ne samo u arsi već i u thesi (ovdě vokal pokraćen): *ἀντιθέ* | *ῳ 'Οδυ* | *σῆϊ* — *πλαγχθῆέ* | *πεί;* *β*) ondě, gdě dočetni vokal nedopušća elizije, kanoti *υ* u: *ἄστυ. ἀελπτέοντες* (Il. 7, 310); *γ*) kod razstavnice in-

terpunkcije ili u ženskoj caesuri: *κάθησο*, *ἐμῷ δ᾽* — *νήπιοι, οἵ*. — *᾽Ολύμπιε, οὔ νυ* itd.; *δ*) u rěči apostrofiranoj: *Μυρί᾽ ᾽Αχαιοῖς*, *ἄλγε᾽ ἔθηκεν*, *ἔπ᾽ ἀθανάτοισι*, *δένορε᾽ ἔθαλλεν* itd.

§. 14. Elizija.

Homer rabi jako često eliziju, to jest odbacivanje vokalah na koncu rěčih i ondě, gdě jih proza uvěk dèrži. Poimence često odbacuje vokale *α* i *ι* na pr.: *μυρί᾽ ᾽Αχαιοῖς*, *ῥ᾽*, *τ᾽ ἄρ*, *τ᾽ ἄλλα*, *ἔσσ᾽*, *εἴσ᾽*, *εἶσ᾽*, *φιλοῦσ᾽* itd.; u dativu plur. treće sklonitbe: *χέρσ᾽*, *χείρεσσ᾽*, *παντέσσ᾽* itd. Redje bivaše to u dativu sing.: *ἐλθόντ᾽* (Od. 2, 250); u osobnih zaimenih: *ἄμμ᾽*, *ὔμμ᾽*, *σφ᾽*; u lokalnom sufiksu *θί*: *ἄλλοθ᾽*, *ὅθ᾽*; u brojniku: *εἴκοσ᾽* (ako nije otegnuta oblika kano što: *ἐείκοσι*); u *ὅτ᾽* město *ὅτι*; *ὅττ᾽* město *ὅττι*; u glagolnih nastavcih: *ἔλθῃσ᾽ ἐς πόλεμον*, *εἶσ᾽ ἐπὶ νῆας* itd.

Vokali *ο* i *ε* mogu se skoro po volji odbacivati; *ο* samo u genitivnom nastavku *αο* i *οιο*; *ε* pako u *ἰδέ* i *ζε* nikada. Dvoglas *αι* dopušća eliziju u glagolnih nastavah *-μαι*, *-ται*, *-σθαι*: *οἶμ᾽*, *γενήσετ᾽*, *διαγωνιεῖσθ᾽*; — *σαι* druge osobe sing.: *ἦσ᾽* město *ἧσαι* (ne tako *αι* od infinitiva aktivnoga). Jedan jedincat put odbacio se *αι* u nominativu plur. femin.: *ὀξεῖ᾽ ὀδύναι* (Il. 11, 272). Kad i kad se *οι* odbacuje u *μοι*, *τοι*; — *σοι* usuprot

nikad (ako nije u Il. 1, 170: *οὐδέ σ' οἴω*). Ovdě, gdě se elizija zapustila, nastaje hijat (gl. §. 13.).

§. 15. Synicesis ili synaloiphe.

Synicesom zovemo stegu dvajuh vokalah u jedan glas. Ta se stega rabi samo u izgovoru; taj bo glas nije tim postao dvoglasom. Epici ju rabe ondě, gdě u običnom govori nastaje kontrakcija ili krasis. Dolazi pako ili u samoj jednoj rěči, kojoj je prednji vokal kratak, na pr. *α* sa slědećim vokalom: *δαίρων* (dvo-), *ἀεθλεύων* (tro-) i *ἀνάειρε* (troslovčan), ili u dvijuh, gdě se pèrva dokanča a druga počimlje samoglasom. Medju svimi vokali najradje se spaja synicesom u jednoj te istoj rěči vokal *ε* sa slědećim vokalom ili dvoglasom, i to radje s vokalom dugim nego li s kratkim *ι*, *ε* sa *α* i *αι*: *κρέα*, *ῥέα*, *σφέας*, *ἠνώγεα*, *στήθεα*, *ἐᾷ*, *πολέας*, *ἡμέας* — *γνώσεαι*; — *Ῥέα*, *Αἰνέας*, *χρυσέη*. Redko se pokraćuje ovakova synicesa n. pr.: *χρυσέῳ ἀνά* (Il. *α*, 15. 374), *δενδρέῳ ἐφεζόμενοι* (Il. *γ*, 152).

b) *ε* sa *οι*, *ου*: *ἴσχεο*, *Πηλέος*, *ἄφρεον* — *θεοί*, *θεοῖσι*, *χρυσέοις*, *οἰκέοιτο* — *χρυσέου*.

c) *ε* s *ω*: *Πηληϊάδεω*, *χρεώ*, *ἕως*, *τέως*, *στηθέων*, *χρεώμενος*, *ἐῶμεν*, *τεθνεῶτι*, *μεμνέῳτο*.

Rědko će *ι*, *υ* u jednoj rěči učiniti synicesu sa slědećim vokalom; ali ipak *ι* redje nego li *υ*, i to

s vokali *α, η, αι, ο*: *πόλιας — πόλιος Αἰγυπτίας — Αἰγυπτίῃ, Ἱστίαια (-αν)*.

d) *ο* sa *ο*: *ὄγδοον*.

e) *υ* sa *οι*: *δακρύοισι*.

Jako rědko dolazi synicesa od dvajuh dugih glasovah.

U dvijuh rěčih postaje synicesa, kad pèrva rěč prestaje dugim vokalom *η* (osobito u rěčih *ἤ, ἦ, δή, μή*) ili dvoglasom na pr. s *ει* i *ου*: *ἢ οὐ, ἢ οὐχ, ἢ εἰσόκεν, δὴ ἀντίβιον* itd. a druga kad počimlje vokalom ili dvoglasom. Najsigurnija je medjutim ona dvorěčna synicesa, gdě druga rěč počimlje dugim vokalom ili dvoglasom. — Dosta često dolazi synicesa dvajuh dugih vokalah: *εἰλαπίνη ἠέ, μὴ δὴ οὕτως, ἀσβέστῳ οὐδ', ὄγχη οὔ*. U onih slučajevih, gdě prednja rěč ima na koncu dug vokal, a slědeća počimlje kratkim, nezna se uvěk, je li tamo synicesa ili aphairesis kratka vokala. Synicesa je n. pr. u: *δὴ ἀντίβιον, μὴ ἄλλος, Πηλείδη ἔθελ' δὴ ἔπειτα, δὴ ὄγδοον, ὦ ἀρίγνωτε, σταδμοὶ ἐν* itd.

§. 16. Kontrakcija (gl. §, 20., §. 36. II.).

Epikom nesmetaju vokali nuz vokale, zato nalaziš oblike: *ἀάατος, βοάᾳ* itd. Izbor takovih priměrah ovisan je od potrebe metričke. Gledaj diairesu dvoglasnu (§. 4.).

1. Rado se stiče *εε*, *εει* u *ει*; *εο*, *εου* u *ευ*; *οε*, *οει*, *οῃ*, *ου*, *οου* u *ου*. Ove kontrakcije pravilno izostaju kod substantivah: *ὀστέον*, *νόος*, *διπλόος* itd.; ali ne tako kod glagolah na *όω*, dočim kod onih na *έω* mogu izostati: *ἐποίευν* i *ἐποίεον*, *ποιεῦσι* i *ποιέουσι*. —

2. U genitivu singulara zaimenah osobnih, zatim kod *τίς* i *τὶς*, pa kod *ὅστις* može kontrakcija stati ili izostati: *ἐμέο* i *ἐμεῦ* (ali samo *μεῦ*), *σέο* i *σεῦ*, *ἕο* (rědko *εὗ*), *τέο* i *τέυ*, *ὅτεο* i *ὅτευ*.

3. Pravilno dolazi kontrakcija na *α* (*ᾳ*) od *αε*, *αει*, *αη*, *αῃ*; na *ω* (*ῳ*) iz *οα*, *οη*, *αο*, *αοι*, *αου*, *αω*; nu ova se kontrakcija tiče obćenito glagolah; jerbo u Homera imaju substantiva *αο* i *αω*: *Ἀτρείδαο*, *ἵλαος*, *Ποσειδάων* itd.

G. Sklonitbe.

§. 17. Pèrva sklonitba.

U pèrvoj sklonitbi rabi epsko narěčje město *ᾱ*, osobito město *α* purum, pak město kratkoga *α* u imenih na *ρα* pravilno *η*: *σοφίη*, *ἀγορή* *κνίσση* itd., na pr.:

nom.	*θήρη*	—	*γαῖα*
genit.	*θήρης*	—	*γαίης*
dat.	*θήρῃ*	—	*γαίῃ*
akuz.	*θήρην*	—	*γαῖαν*.

Substantiv *νύμφη* ima u vok. *ᾰ*: *νύμφα*.

Svoj ᾰ zadèrže većom stranom substantiva: a) na λα, να, ϱα, σα; — b) na υια (dakle i fem. part. perfecti); c) dvoslovčana na ια, αια; d) feminina od onih na εια, kojim su masculina na υς, ευς, ηϱ, kano i mnoga pojedina substantiva (πότνια, θάλεια, κϱάνεια, κώδεια, πέλεια, τϱοφαλεία); e) mnoga tro- i višeslovčana imena vlastita na αια, εια, οια: Ἱστίαια, Πενελόπεια, Εὔβοια itd.

2. Někoja substantiva masculina rabe ᾰ město nominativnoga ης: Θυέστα, ὕπποτα, μητίετα, νεφεληγεϱέτα.

3. Genitiv singularni imadu masculina to samostavna to pridavna na tri načina: α) na ᾱο: Ἀτϱείδαω, Ἀΐδαο, ἱκέταο, ἑκατηβελέταο, ἐϋϱϱείταο itd.; β) na ω (stečeno): Αἰνείω, Ἑϱμείω, Βοϱέω, ἐϋμμελίω město Αἰνείαο, Ἑϱμείαω, Βοϱέαο, ἐϋμμελίαο itd.; γ) na ω s predsuvkom ε = εω: Ἀτϱείδέω, ἐϱιβϱεμέτεω, συβώτεω. Kod ovoga εω gledaj na synicesu. —

4. Isto tako ima i genitiv plurala tri oblika: α) pèrvobitno ᾱων: θεάων, ναυτάων πυλάων; spolnik τάων itd.; β) stečeno ῶν: θεῶν, ναυτῶν, τῶν itd.; γ) έων: ἀϱέων (nom. ἀϱά = molitva), ναυτέων, πυλέων, πασέων (m. πασῶν). Ovdě pravi ε kadkada posebnu slovku: καὶ πῡλἕ | ων; ἐκτὸς θῡϱεων itd.

5. Dativ plurala ima pravilno ῃσι(ν) ili ῃς: λοίλῃσιν, ἀθανάτῃσι θεῃς; κοίλῃς παϱὰ νηυσί itd. Običnu formu na

αις ima Homer samo dva puta: *ἀκταῖς* (Il. 12. 284) i *θεαῖς* (Od. 5. 119); nasuprot *θεῇς* — *θεῇσιν* (Il. γ, 158; θ, 305).

6. Dual rabi u ovoj sklonitbi samo na *α*: *Ἀτρείδα, κορυστά, ὠκυπέτα, προφανεῖσα.*

7. Někoja su imena ove sklonitbe heteroclita, pa idu čestimice i po trećoj sklonitbi: *ἀλκί* (*ἀλκὶ πεποιθώς*) i *ἀλκῇ, ὑσμῖνι* i *ὑσμίνῃ; αὖλιν* i *αὐλήν, ἰῶκα* (od *ἰωκή*), *φρίξ* město *φρίκη*.

Contracta se u ovoj sklonitbi većinom razstavljaju.

§. 18. Druga sklonitba.

1. Genitiv singulara ove sklonitbe imade takodjer tri oblika: *α*) obično *ου* (postalo iz *οιο* elizijom samoglasa *ι* i stegom *οο* na *ου*): *ἀλόχου Πώλου, αὐτοῦ* itd.; *β*) *οιο* postalo od *ο-σιο*: *θεοῖο βοοῖο*, *ἀργυρέοιο.* Samoglas *ο* u *οιο* nikada se neizbacuje. *γ*) *οο* kod imenah tako zvane attičke deklinacije: *Πετεῶο, Πηνελέωο* (nom. *Πετεώς* itd.).

2. Genitiv i dativ duala izlaze na *οιϊν* město *οιν*, *ἵπποιϊν, σταθμοῖϊν, ὤμοιϊν* itd.

3. Dativ plurala imade *οισι(ν)* ali i *οις*: *Δαναοῖσιν, σοῖς ἑτάροισιν* (Il. 1. 179) itd.

4. Stegnute oblike Homer nerad rabi u ovoj sklo-

nitbi: νόος (νοῦς), χρύσεος i otegnuto χρύσειος, χειμάῤῥους — χειμάῤῥοος — χείμαῤῥοι.

5. Někoja imena attičke sklonitbe na ως imadu kadkada predsuvku ο: Ἀθόως, κόως, γαλόως itd.

6. Od imenah appellativnih ima Homer: νηός město νεώς i λαός město λεώς.

§. 19. Treća sklonitba.

Treća sklonitba Homerova malo odstupljuje u korenu i u nastavcih od obične attičke, te su joj osobito u singularu nastavci padežni stalni. — Imade malo priměrah, gdě se koren duži: θέμις, genit. θέμιστος, στι, στα, στας; a još manje imenah heteroklitnih: μάρτυς i μάρτυρος. — Dativ plurala ima σι ali često i: εσσι(ν), redje εσι: κυνέσσι(ν), πᾶσι, βέλεσι. Vokalni koren prima σσι: νέκυσσι (νέκυ-ς); zatim koren dentalan, pošto je izbacio dental, te tako postao korenom vokalnim: -ῖρις, -ἴριδος, -ἴριδσι, -ἴρισσι, ποσσι (ποδ-σι) itd.

1. Substantiva na -ηρ rabi Homer prema potrebi metričkoj ili u punoj ili u stegnutoj formi: μητέρος i μητρός; πατέρος i πατρός, ἀνέρος i ἀνδρός; ἀνέρι i ἀνδρί; genit. plur. samo ἀνθρῶν; dat. plur. ἀνδράσι i ἀνδρέσσι. — Δημήτηρ — ητρός — ητέρος — ητέρα.

2. Substantiva na -ις s genit. ιδος, osobito imena vlastita imadu u gen. i nuzgrednu formu ιος, μῆνις —

μήνιος; *Θέτις* — *Θέτιδος*, *Θέτι*, *Θέτιν*. Stegnute forme acc. plur. *ἥνῑς* město *ἥνιας*; *ἀκοίτῑς* město *ἀκοίτιας*. Dativ je samo *ι* město *ιδι*: *μήτι* itd.

3. Neutra na *-ος* imadu kadkad genitiv na *ευς* město *εος*: *θέρευς* m. *θέρους*, *Ἐρέβευς* m. *ἐρέβους*; samo jedanput *γένεος* město *γένους*. Dativ na *ῆϊ* imade: *σπέος* — *σπῆϊ*.

4. Někoja imena na *-ως* s genit. *ωτος* izbacuju *τ*, pak se onda stiču: *γέλως* dat. *γέλῳ*, acc. *γέλω*; *ἵδρως* dat. *ἱδρῷ*, acc. *ἱδρῶ* itd.; a někoja se niti nestiču izbaciv *τ*; nu ovakovih je priměrah veoma malo: *χρώς* genit. *χροός*, dat. *χροΐ*, acc. *χρόα* (rědko *χρωτός* — *χρῶτα*.

5. U korenu *-ευ* duži se *ε* na *η*, pošto je *υ* odpao (gl. §. 1.): *βασιλῆος* = *βασιλέϜος*, *βασιλῆϊ*, *βασιλῆα*, voc. *βασιλεῦ*; plur. *βασιλῆες*, *βασιλήων*, *βασιλῆας*. Isto tako i dat. plur. *ἀριστή-εσσι*. Od imenah vlastitih spada amo *Ἀχιλλεύς* (*Ἀχιλεύς*) *-ῆος*, *-ῆϊ*, *-έα*. Ostala imena vlastita ovoga reda rabe koja kako sad *ῆος*, sad *εος*, samo što oblik *εος* stežu synicesom; a u acc. prelazi *εα* na *η*: *Πηλεύς* — *Πηλῆος* i *Πηλέος*, *Πηλῆϊ*; *Πηλέϊ*; acc. *Πηλῆα*.

Subst. *Ὀδυσσεύς* (*Ὀδυσεύς*) ima troj genitivni oblik: *Ὀδυσσῆος*, *Ὀδυσσέος* i *Ὀδυσεῦς* i troj akkuzativni: *Ὀδυσσῆα* *Ὀδυσσέα* i *Ὀδυσῆ*.

6. Substantiva na *αυς*, *ευς*, *-ους*. Homer imade od

subst. γραῦς samo ovaj nominativ: γρηΰς (obično ovako naglašen: γρῆυς) i γρηΰς; dat. γρηΐ, voc. γρηῦ i γρηΰ. Substantiv βοῦς imade rědko kontrakciju; dat.: βουσίν i βόεσσι město βόFεσσι = bovibus; acc. βόας i βοῦς.

7. Substantiva na ης, ες, gen. εος. Genitiv singulara rabi na volju ηος i εος: Ἄρης — Ἄρηος — Ἄρεος; dat. Ἄρηϊ, Ἄρῃ — Ἄρεϊ; acc. Ἄρη — Ἄρην; voc. Ἄρες — Ἆρες (gl. pag. 10.) Nominativ plurala dvoj: εες i εις. Genitiv plurala stoji na volju, osim što pred nastavkom εων stoji vokal, te u tom slučaju nastaje kontrakcija: ζαχρηῶν město ζαχρήεων od ζαχρηής.

8. U vlastitih imenih na κλῆς stiče se εε u η: Ἡρακλῆς — κλῆος — κλῆϊ — κλῆα. U pridavnicih na έης rabi sad ει sad η: ἀκλεής — ἀκληεῖς; ἀγακλῆος; — ἐϋκλεής ima acc. plur. ἐυκλεῖας; — ἐϋῤῥεής genit. ἐϋῤῥεῶς. Često dolaze oblici εα město εεα: δυςκλέᾶ (-εέα) ὑπερδέα itd.

9. Substantiva γέλως, ἱδρώς, ἔρως utiču gděgdě u att. sklonitbu: γέλων i γέλω město γέλωτα; γέλῳ město γέλωτι; ἱδρῶ — ἱδρῷ město ἱδρῶτα — ἱδρῶτι; ἔρῳ město ἔρωτι. Od rěčih na ως i ω genit. όος dolazi u punu obliku samo χρώς sa svojimi sastavljenici: χροός, χροΐ, χρόα, redje χρωτός, χρῶτα. Kontrakciju imaju samo dat. ἥρῳ, pa acc. Μίνω.

10. Osnove na *υς* imaju dativ stegnut: *ὀϊζυῖ, πληθυῖ, νέκυι.* Accusativ plur. ili je pun ili stegnut; ovo poslědnje češće: *ἰχθῦς* město *ἰχθύας, σῦς* i *σύας;* nomin. plur. rabi u punu obliku: *σύες ἰχθύες.* On se nestiče; ali se izgovara synicesom tako, da je *ἰχθύες* dvoslovčano. Acc. sing. ima kadkad *α*: *εὐρέα* město *εὐρύν, ἰχθύα* město *ἰχθύν.* U dat. plur. dolaze nastavci *ύεσσι* (dvoslovč.) *ύσσι(ν), ύσι(ν)*: *σύεσσιν, ὕεσσιν, νεκύεσσιν, ἀσταχύεσσιν, συσίν, ἰχθύσσιν* i *ἰχθύεσσιν.*

11. Substantiva na *ῐς, ῐ* (gen. *ιος* att. *έως*) čuvaju osnovno *ι* skoro po svoj sklonitbi; samo što u dativu sing. pravilno, a u acc. plur. kadkad poznavaju kontrakciju *πόλις, -ίος, -ῑ;* acc. *πόλιν;* plur. *πολίες, -πόλεις; -ίων, -εσσι(ν), -ιας, -ῑς.* U dativu sing. dolaze i ovi suffiksi: *εϊ, ει,* na pr. *πόσεϊ, πόσει* od nom. *πόσις.* Kod někih je substantivah osnovno *ι* prešlo i u ostalih padežah na *ε*: *ἐπάλξις — ἐπάλξεσιν.* U samostavniku prelazi *ε* radi stiha rado u *η*: *πόλῐος — πόλεος — πόλῆος, πόληι; πόληες, πόληας*; *ὄϊς* dat. plur. *οΐεσιν, -οΐεσιν, -οἔσιν.*

Osamo stoje dativi: *κνήστι* (Il. *λ*, 640), *μήτι* (Il. *ψ*, 315, 6, 8); *παρακοίτι* (Od. *γ*, 301), *κόνι* ili *κόνει* (*λ*, 191).

Adjektivah ove vèrste ima malo: *ἴδρις, νῆστις, τρόφις, ἔνορχις* i composita od *πόλις.* Njihova je formacija na *ις, εος* itd.

12. Substantiv na ῦς, ὔ (genit. ιος, att. έως) rabe u Homeru gen. na εος, a dativ ili pun ili stegnut: εὐρέϊ, πλατεῖ; u ostalih padežih radje se uzimlju puniji oblici, ali se izgovaraju synicesom. Osim nom. i acc. sing. prave se padeži od korena na ε na pr.:

	sing.	plur.	dual
nom.	πῆχυς	πήχεες	πήχεε
genit.	πήχεος	πήχεων	πηχέοιν
dat.	πήχεϊ	πήχεσι	"
acc.	πήχυν	πήχεας	πήχεε.

13. Neutrum οὖς — ὠτός glasi po Homeru u nominativu: οὖας, genit. οὔατος; plur. οὔατα. Neutra: στέαρ, οὖθαρ, πεῖραρ imaju u gen. sing. ἄτος: στέατος; plur. οὔθατα, πείρατα, πείρασι; dočim neutra: τέρας, κέρας i κρέας suglas τ odbacuju: τέραα, τεράων, -άεσσι; κέρας; dativ: κέρᾳ, plur. κέρα, άων, άεσσι, -ασι; κρέας, plur. κρέα, κρέ, άων — κρεῶν — κρειῶν, κρέασιν.

14. Substantiv ἰχώρ ima u accusativu ἰχῶ město ἰχῶρα; κυκεών: κυκεῶ ili κυκειῶ. —

§. 20. Nomina contracta treće sklonitbe.

1. Od samostavnikah na ης (nov. ες) i ος genit. εος rabi narěčje jonsko pravilno pune oblike: τριήρη, ili τεῖχος = εος, εϊ, εα; — εες, έων, εας. —

2. Epici nikada nestiču od ovih rěčih εα, εας ili εων; ali εος se stiče kadkad na ευς; češće pako εϊ; εες na ει, εις. — Dativi na ει dolaze u Homera često uz one na εϊ. Nominativi pluralni na εις obljubljeniji su od onih na εες: πρωτοπαγεῖς νεοτεύχεες (Il. ε, 194).

Od εος, εες, εας i εα stiče se ε s predidućim ε u ει ili u η, na pr. genit. sing. ἐϋρρεῖος, ἀγακλῆος, ἀκληεῖς.

Kod substantivah na ας s genit. ατος imade Homer, odbacivši τ, i pune i stečene oblike: γῆρας — γήραος, γήραϊ; dativ imade u ovih imenih αϊ i ᾳ: σέλᾳ, κέρᾳ; nom. i acc. plur. ᾰ: γέρα, δέπα, κέρα i κρέα, κρέ' (i syn. i apostroph.) genit. plur. άων, ῶν: κεράων — κρεῶν, κρειῶν; dat. άεσσιν, ασσιν, ασιν na pr. κεράεσσιν, δεπάεσσιν — δέπασιν, κρέασιν i κέρασιν. Od πέρας ili πεῖρας ima Homer samo: πείρατα i πείρασι (Od. ι, 284).

§. 21. Nepravilna sklonitba.

U Homera ima više nepravilnikah nego li ćeš jih naći u attičkoj prozi. Poimence su metaplazmi *) česti, dočim su na drugoj strani heteroclita **) i defectiva ***) mnogo redja.

---

*) Metaplazam: ἀλκί (samo u: ἀλκί πεποιθώς) i ἀλκή; ὑσμῖνι i ὑσμίνη, αὖλιν i αὐλήν, ἰῶκα i ἰωκή, φρίξ i φρίκη.

**) Heteroclita: γέλως, ἥρως, Μίνως, Σαρπήδων.

***) Defectiva samo u jednoj formi: ἦδος, ἦρα, δέμας, τέκ-

Slědeći samostavnici najčešće dolaze u Homeru kano nepravilnici :

1. *αήρ* (*ή*), genit. *ήέρος*, dat. *ήέρι*, acc. *ήέρα*.

2. *'Αΐδης* (*ό*), genit. *αΐδαο*, *ἀΐδεω* — *ἄϊδος*, dativ *ἀΐδι* i produžena forma *ἄϊδωνῆϊ* (od nominativa *'Αϊδωνεύς*) na pr. *ἄϊδι* i *ἀΐδι* i *ἀΐδωνῆι προϊάψεν* (Il. I. 3).

3. *ἄναξ* (*ό*), voc. *ἄνα*; ali samo kad služi predikatom bogu, na pr. *Ζεῦ ἄνα* (Il. 3, 351. XVI. 233.).

4. *ἀνήρ*, genit. *'ᾱνέρος*, dat. *ᾱνέρι*, acc. *'ᾱνέρα*.

5. *"Αρης*, genit. *"Αρηος*, dat. *"Αρεϊ*; *ἄρηα*, ali rabi i *ἄρεος*, *ἄρεϊ*, *ἄρεα*, *ἆρες* i *ἄρες* (Il. V. 31.

6. U samostavniku *γόνυ* otežu epici *ο* na *ου*: *γούνατος* ili ep. *γουνός*, *γούνατι*, plur. *γούνατα* ili ep. *γοῦνα*, *γουνάτων* ili ep. *γούνων*, *γούνασι* ili ep. *γούνεσσι(ν)*.

7. *δόρυ* (*τό*) *δούρατος* (b) ep. *δουρός* (ep. *δουρί*); dual. *δοῦρε*; plur. *δούρατα* (ep. *δοῦρα*); *δούρασι* (ep. *δούρεσσιν*).

8. Uz *δῶμα* (*τό*) dolazi nom. i acc. *δῶ*, kano što *κρῖ* od *κρίθη*.

9. *ἔρως* (*ό*). Uz ovo rabi i drugi oblik *ἔρος*, dat. *ἔρῳ*, acc. *ἔρον*. Genitiv mu se nezna. — (*Ἥρως* usuprot dat. *τῷ ἥρω*, voc. *ἥρως*, dat. *τοῖς ἡρώεσσιν*).

μωρ, *ἠλέ*, *μέλε*; detectiva u više formah : *δάκρυ*, *ἔγκατα*, *λίς*, *ὄσσε*.

10. *κάρᾱ* (*τό*) osnova hom. *κάρητ*, ili *καρήατ*, ili *κράατ* ili *κράτ*. Nom. *κάρᾱ* i *κάρη*, *κράς*, genit. *κάρητος*, *καρήατος*, *κράατος* i *κρατός;* dat. *κάρητι*, *καρήατι*, *κράατι*, *κρᾱτί*; tragici i *κάρα*, acc. *κάρη*, *τόν κρᾶτα* i *τό κάρ* *); nom. plur. *κάρᾱ*, *καρήατα*, *κράᾱτα*, *κάρηνα*, gen. *κρᾱ́των*, *καρήνων*, dat. *κρᾱσί(ν)*, acc. = nom. pak još *τοὺς κρᾶτας*.

11. *κρέας* (*τό*) nom. i acc. pl. *κρέα*; genit. *κρέων*, *κρειῶν*, dat. *κρέασι(ν)*.

12. *κριθή* (*ἡ*) ili *τὸ κρῖ*.

13. Samostavnik *λᾶας* ili stegnuto *λᾶς* (kamen) ima genit. *λᾶος*, dat. *λᾶι*, acc. *λᾶαν;* nom. duala *λᾶε*, plur. nom. *λᾶες*, genit. *λάων*, dat. *λάεσσι(ν)*. — *Λέων*, *-οντος* (lav) imade u dat. plur. radi metra *λείουσιν*.

14. Rěč *μάστιξ* (*ἡ*) [bič], genit. *-γος* ima u Hom. dat. *μάστῑ*, a u acc. *μάστιν*.

15. U nom. kažu epici *μέν* i *μήν* (měsec), a Homer još i *μείς*, genit. pako *μενός*.

16. *ὄσσε* (oči) genit. pl. u tragikah *ὄσσων*, dativ *ὄσσοις-σιν*. Homer rabi u nom. i acc. duala *ὄσσε*.

17. *χείρ* (*ἡ*) *χειρός*, *χειρί*, acc. *χέρα*, dat. pl. *χείρεσι*, *χείρεσσι*. Pěsnici zaměnjuju često *ει* sa *ε*: *χερός*. Dativ plural ima u Homera i *χερσί(ν)*.

---

*) Osamo stoje accus. *κάρ*, Il. *π*, 392; i *κρῆθεν* *π*, 548. Od. 588.

18. *θέμις* (ἡ) nom. plur. *θέμιστες*, acc. *θέμιστας*.

19. *Ζεύς* poet. osn. *Ζην*, *Ζηνός* (i *διός* etc.), *Ζηνί*, *Ζῆνα* i *Ζῆν* od osnove *Ζη*.

20. *ὄϊς* (ὁ, ἡ), *οἰός*, acc. *ὄϊν*, plur. nom. *οἴες*, gen. *ὀωΐν* — *οἰῶν*, dat. *ὀΐεσσι*, *οἴεσι*, *ὄεσσι*, acc. *ὄΐς*.

21. *οὖς*, *οὔατος* — *οὔατα*, *οὔασι*, dorski *ὦς*, *ὠτός*, gl. §. 19, 13.

22. *υἱός* (ὁ-sin)

sing.	gen.	*υἱοῦ*, *υἷος*, *υἱέος*
	dat.	*υἷϊ*, *υἱέϊ*
	acc.	*υἱόν*, *υἷα*, *υἱέα*
	voc.	*υἱέ*.
plur.	nom.	*υἷες*, *υἱέες*
	gen.	*υἱῶν*, *υἱέων*
	dat.	*υἱοῖσι*, *υἱάσιν*
	acc.	*υἷας*, *υἱέας*
	voc.	*υἷες*, *υἱεῖς*.

U dualu samo nom. i acc. *υἷε*.

23. *ναῦς* (ἡ)	nom.	*νηῦς*
	gen.	*νηός*, *νεός*
	dat.	*νηΐ*
	acc.	*νῆα*, *νέα*.

plur. nom. *νῆες, νέες*
gen. *νηῶν, νεῶν*
dat. *νηυσί, νήεσσι, νέεσσι*
acc. *νῆας, νέας.*

Dor. osnova: *ναῦ, ναός, ναΐ* = navi, *νᾶεσσιν*; jon. osnova: *νευ; νεός, νεΐ, νέα, νέες, νεῶν, νέεσσι, νέας.*

§. 22. Nominalni suffiksi.

Homerov jezik imade jako čudnovato gradjenje padežah nominalnimi suffiksi: *θι, θεν, δε, φιν*, kojih je vrědnost lokalna.

1. *θι: οἴκοθι* = domi (kod kuće). Město *οἴκοθι* dolazi i *οἴκοι.* — *Κηρόθι* = u sèrdcu; *ἑκαστόθι,* na svakom městu. Često se s njim sdruži i adverbium *πρό*: *Ἰλιόθι πρό* = pred Trojom, *οὐρανόθι πρό* = pod nebom; *ἠῶθι πρό* = pred zoru. Sa substantiviranim adjectivom dolazi samo u *νειόθι* = u dubljini (Il. *φ*, 317).

2. Češće dolazi *θεν* ne samo u pěsmi, već i u prozi, pa i to ne samo kod městnih imenah vlastitih: *Σιδονίηθεν, Ἴδηθεν, Οἰχαλίηθεν, Θρήκηθεν,* — već takodjer kod městnih appellativah: *οἴκοθεν* = domo (od kuće), *ἄγροθεν* = rure (s polja), *ἀγορῆθεν, ἐυνῆθεν, κλισίηθεν, οὐράνοθεν.*

Homer rabi s ovakovim oblikom i predlog: *ἐξ*

οὐρανόθεν, ἐξ ἁλόθεν. Amo ide i κατὰ κρῆθεν = s gora dolje ili s glave, kroz i kroz, prěk i prěk (Od. λ, 588).

Uz substantiva personalia dolazi θεν (osim uz πατρόθεν, Il. κ, 68), koje rabi i u prozi, takodjer i u: Διώθεν (Il. ω, 191, 551), θεόθεν.

Substantiviran adjectiv sa θεν jest: νειόθεν = iz dubljine (Il. κ, 10).

3. Medju suffiksi najobičniji je u Homera δε, većinom s acc.: πόλινδε = u grad, ἅλαδε = u more. Najradje ipak stoji δε za označenje zemaljah i městah, pak onda kod appellativah; redje pako za označenje prostorijah: Κρήτηνδε, Αἴγυπτόνδε, Πυθῶδε; — ἄστυδε, κλισίηνδε (Il. α, 185). Dvostruko rabi u ὅνδε δόμονδε. Rabi i kod substantiviranja zaimenah: ἡμέτερόνδε = u našu kuću (Il. ϑ, 39), ὑμέτερόνδε = u vaš stan (Il. ψ, 86). Sa ς acc. plurala prelazi δ u ζ: ἔραζε = na zemlju, θύραζε = na vrata, van. — Za osobe narado rabi.

4. Jako često dolazi suffiks φι(ν) u svih trijuh deklinacijah uz genit. i dat. jedno- i višebroja. On je srodan s latinskim bi u: u-bi, i-bi, ti-bi, si-bi. U mihi oslabio se je na hi. U pèrvoj sklonitbi naslanja se na dočetno η i to:

a) kano oblik genitivni: κεφαλῆφι, νευρῆφι; απὸνευρῆφιν, ἐξ εὐρῆφιν.

b) Kano oblik dativni: ἀγέληφι, βίηφι, θύρηφι. Može stati takodjer izasebice: κρατερῆφι, βίηφιν, βίηφι ἶφι.

Kod druge sklonitbe uz vokal ο:

a) za gen. δακρυόφι = δακρυών, ἀπ᾽ αὐτόφι = ἀπ᾽ αὐτῶν, ἐκ θεόφι = ἐκ θεῶν itd.

b) za dativ: θεόφιν = θεοῖς, ἐπ᾽ αὐτόφι = ἐπ᾽ αὐτῷ, παρ᾽ αὐτόφι = παρ᾽ αὐτοῖς itd.

U trećoj je sklonitbi naredji, većinom samo uz neutra na ος s genitivom na εος. Naslanja se na osnovni vokal, ali najradje uzam preda se σ. Uz ovakove oblike dolazi takodjer predlog: 1. za gen.: ἀπό ναῦφι, ἀπό νεῶν, κατ᾽ ὄρεσφι — κατ᾽ ὀρέων itd. 2. za dativ: παρά ναῦφι = παρὰ ναυσί, σὺν ὄχεσφι = παρὰ ili σὺν ὄχεσι, bez predloga ὄρεσφὶν = u gori (Il. 11, 474).

H. Adjectiva.

§. 23. 1. Razlika Hom. narěčja od att. u sklonitbi pridavnikah pokazuje se u tom, što Hom. narěčje preglasuje vokale, osobito α, gdě tomu u att. narěčju nei na traga, i što suffiks ος rabi gděgdě i za ženski spol: ἄγρονος (Il. 3, 24; 19, 88), κλυτός (Il. 2, 742; Od. 5, 422).

Femininum u trospolnih adjektivih ima nastavak *η* ne samo iza suglasah nego i poslě *ρ*: *παλαιή*, *αἰσχρή*, *ἱερή*. Od toga pravila odstupljuje fem. *δῖα* i *πότνια*. Adj. *πότνια* u družtvu sa *θεά* imade kontrakciju: *πότνα θεά* (Od. 5, 215; 13, 391; 20, 61).

2. Imade mnogo adjektivah, koja u sastavljanju imadu poseban feminin: *ἀβρότη* (Il. 14. 78), *εὐξέστη* (ibid 20, 58), *ἀντιθέη* (Od. 11, 117); *δουρικτητή* (Il. 9, 343), *ἱππηλασίη* (Il, 7, 340) itd.

3. Adjectiva na *εος*, *οος* mnogo putah se nestiču; ali se izgovaraju synicesom: *ὄγδοον*, *χρυσέῳ* (gled. §. 15.

4. Adjectiva na *υς* imadu feminin kad i kad na *εη* ili na *εα* město *εια*: *βαθέη*, *ὠκέα*. Kadkad rabi nastavak *υς* i za ženski spol: *ἡδύς* (Od. 12, 369), *θῆλυς* (Il. 5, 269), *πουλύς* (Od. 4, 709). Acc. mužki jednobrojni okanča se kadkad na *εα* město *υν*: *εὐρέα πόντον*.

5. Češće nego li u prozi imadu u pěsnikah pregib substantivalni sastavljeni pridavnici jednoga okončka, u kojih je drugi sastavni dio samostavnik. Tako na pr. *κλυτοτέχνης* acc. sing. *κλυτοτέχνην* (Il. *σ*, 391).

6. Sastavljenici sa *δάκρυ* primaju u nom. *ς*, u acc. *ν*: *πολύδακρος* — *πολύδακρον*. Uz takove oblike dolaze takodjer oblici sa *τος*: *πολυδάκρυτος*, *-ον*.

7. Pridavnici na *ηεις* dolaze i stečeni *τιμῆς* = *τιμήεις*, *τιμῆντα* = *τιμήεντα* (Il. 9. 605; ib. 18, 475).

8. Mužki suffiks *ηεις*, *οεις* stiče se mnogo putah: *λῶτευντα* = *λωτόεντα* (Il. 12, 283). Ovi nastavci rabe i za ženski spol kod imenah městnih na *ος*: *ὑλήεις Ζάκυνθος*, *ἠμαθόεις Πύλος*; *ἀμπελόεις Ἐπίδαυρος* itd. — Samo na jednom městu (Od. 4. 442) stoji *ος* superlativa za ženski spol: *ὀλοώτατος ὀδμή*.

9. Pridavnik *πολύς* sklanja se u mužkom i srednjem spolu s osnovami *πολυ* (*πουλυ*) i *πολλο*; u ženskom spolu pravilno: *πολλή*, *ῆς* itd.

Sing.

	masc.	neutr.
nom.	*πολύς*; *πουλύς*, *πολλός*	*πολύ*, *πουλύ*, *πολλόν*
gen.	*πόλεος*	*πολλοῦ*
dat.		*πολλῷ*
acc.	*πολύν*, *πουλύν*, *πολλόν*	*πολύ*, *πουλύ*, *πολλόν*.

Plur.

nom.	*πολέες*, *πολεῖς*, *πολλοί*	*πολλά*
gen.	*πολέων*, *πολλέων*	*πολλῶν*
dat.	*πολέεσσι(ν)*, *πολέσσι*, *πολέσιν(ν)*, *πολλοῖς*	*πολλοῖς*
acc.	*πολέας*, *πολλούς*	*πολλά*.

10. Někoji su pridavnici po spolu manjkavi. Tako su samo mužkoga pridavnici na ης pèrve sklonitbe; a samo u ženskom obliku dolaze: *πότνια*, *ἰοχέαιρα*, *εὐπατέρεια*, *ἀντιάνειρα*, *βωτιάνειρα*, *κυδιάνειρα*, *ὀβριμοπάτρη*, *πουλυβότειρα*. —

§. 24. Komparacija *).

I Homer ima komparaciju sa *τερος*, *τατος*. Kod pridavnikah na *ος* uzimlje on *ώτερος*, *ώτατος* i poslě duga vokala: *ὀϊζῡρώτερος*, *ὀϊζῡρώτατος*, *λᾱρώτατος*. Město ovakova oblika ima *έστερος* u: *ἀνιηρέστερος* (Od. *β*, 190).

Jako je obljubljena u njega i komparacija na -*ίων*, *ιστος*. Možemo reći obljubljenija nego li u prozi.

a) comparativ: *γλυκίων*, *φιλίων* (*φίλος*) itd.:

b) superlativ: *ὤκιστος*, *κύδιστος* (*κυδρός*), *οἴκτιστος* (*οἰκτρός*), *βάρδιστος* (*βραδύς*) itd.

Město *βραδύτερος* ili *βραδίων* stoji *βράσσων*; město *παχύτερος* ili *παχίων*: *πάσσων*; město *μακίων* (*μακρός*) ima *μάσσων*, a za srednji spol *μᾶσσον*.

---

*) Ima u Homeru priměrah komparaciji, postaloj neposredno od samostavnikah: *βασιλεύτερος* — *βασιλεύτατος*; *θεώτερος* (*θεός*); *κουρότερος* mladji (*κοῦρος* = mladić), *κύντερος* — *κύντατος* (*κύων* = pas); *κερδίων* — *κέρδιστος* (*κέρδος* = dobitak); *κήδιστος* = najmiliji *κῆδος* = briga; *ῥίγιον* = ljući, *ῥίγιστος* = najljući (*ῥῖγος* = ljuta zima, groza).

Nepravilnost u stupnjevanju.

	Positiv	Komparativ	Superlativ
1.	*ἀγαθός*	*ἀρείων*	*κάρτιστος*
		λωΐων	
		λωΐτερος	
		βέλτερος	
		φέρτερος	*φέρτατος*
			φέριστος.

2. Pos. *κακός*, komp. *κακώτερος*
χερείων
χερεώτερος
χειρότερος.

3. Pos. *ὀλίγος*, komp. *ὀλίζων.*

4. Pos. *πολύς*, komp. sing. *πλέων*, *πλέον*
plur. *πλέες*, *πλέας.*

5. Pos. *βραδύς*, komp. *βράσσων*, sup. *βάρδιστος.*

6. Pos. *ἰδύς*, sup. *ἰδύντατα.*

7. Pos. *φαεινός*, sup. *φαάντατος.*

8. Pos. *ῥηΐδιος* (*ῥάδιος*), komp. *ῥηΐτερος*, sup. *ῥήϊστος*, *ῥηΐτατος.*

l. Brojnici.

§. 25. 1. Glavni. U Homera imade uz pravilne brojničke forme (attičke) još i mnogo njegovih osebnih, tako na pr. *εἷς* i *ἰός*. Brojnik *ἰός* nepozna srednjega

spola; mužki samo u dativu ἴῳ (Il. ζ, 422); ženski usuprot ima sve padeže: ἴᾰ, ἰῆς, ἰῇ, ἴᾰν. —

Uz δύο i δύω dolazi nomin.: δοιώ, δοιοί, δοιαί, δοιά; dat. δοιοῖς — δοιοῖσι; acc. δοιώ, δοιούς, δοιάς, δηιά. — Město δύο veli se i διςσός; město τρεῖς takodjor τρισσός.

4. τέσσαρες i eolsko πίσυρες.
12. δώδεκα — δυώδεκα — διοκαίδεκα.
20. εἴκοσι — ἐείκοσι(ν).
30. τριήκοντα.
80. ὀγδώκοντα, kontrahirano iz ὀγδοήκοντα.
90. ἐνενήκοντα — ἐννήκοντα.
200. διηκόσιοι.
300. τριηκόσιοι.
9000. ἐννεάχῑλοι město ἐνακιςχίλιοι.
10000. δεκάχῑλοι město μύριοι.

2. Redni brojnici imadu ovakove nuzgredne oblike: treći = τρίτατος; četvèrti = τέτρατος; sedmi = ἑβδόματος; osmi = ὀγδόατος; deveti = εἴνατος; dvanaesti = δυωδέκατος; dvadeseti = ἐεικοστός; zadnji = δεύτατος.

3. Brojnički prislovi na -κις odbacuju kadkad ς: πολλάκι, τοσσάκι, ὁσσάκι. —

4. Kano δίχα, τρίχα rabi jezik Homerov i πένταχα (Il. μ, 37); ἕπταχα (Od. ξ, 434); uz ove dolaze i: διχθά.

J. Pronomina.

§. 26. Homer je osobito za **osobna zaimena***) rabio mnogo oblikah, kako to svědoče ovi priměri:

a) Singular.

nom.	ἐγώ — ἐγών pred vocali;	σύ, τύνη	— —
gen.	ἐμέο, ἐμεῖο — ἐμεῦ encl. μευ, ἐμέθεν	σέο — σεῖο, σεῦ, (encl. σεο, σευ σεθεν), τεοῖο	ἕο, εἷο, εὗ, ἕθεν (en.) ἑο, ἑυ, ἑθεν
dat.	ἐμοί (encl.) μοι	σοι (encl.) τοι, τεΐν	ἑοῖ, οἷ (encl.) οἱ
acc.	ἐμέ (encl.) με	σέ (encl.) σε	ἑέ, ἓ (encl.) ἑ, μιν

b) Dual.

nom.	νῶϊ	σφῶϊ, σφώ	— —
gen.	νῶϊν	σφῶϊν	— —
dat.	νῶϊν	σφώϊν, σφῷν	encl. σφωϊν
acc.	νῶϊ, νώ	σφῶϊ, σφῶ	encl. σφωε, σφω.

---

*) Oblici za treću osobu sing. nemaju samo (kano u običnom jeziku: οὗ, οἷ, ἕ) povratno znamenovanje; već stoje město *αὐτός* za sva tri spola. Tako je gen. *εὗ* = *αὐτοῦ*; *ἕθεν* = *αὐτῆς*, *οἱ* = *αὐτῷ*; *οἱ* = *αὐτῇ* (Il. 2, 515); *ἑ* = *αὐτόν* (ib. 3, 408); *ἓ* = *αὐτήν* (*νῆσον* — Od. 4, 355); *ἓ* = *αὐτό* (*σκῆπτρον* — Il. 1. 236). Město sastavljenih povratnih zaimenah (*ἐμαυτοῦ*, *σεαυτοῦ*) itd. rabi Homer ili sama osobna zaimena ili jim dodaje *αὐτός* kano oděljenu rěč: *ἐμ' αὐτόν*, *σεῦ αὐτῆς*, *ἕο αὐτοῦ*; *οἱ* ili *ἑοῖ αὐτῷ*, *ἑὲ αὐτόν*, *ἓ αὐτήν* itd.

c) Plural.

nom.	ἡμεῖς, ἄμμες	ὑμεῖς, ὕμμες	— —
gen.	ἡμέων, ἡμείων	ὑμέων, ὑμείων	σφέων, (en. σφεων), σφείων, σφῶν
dat.	ἧμῖν (ἡμιν encl.)	ὑμῖν, ὗμμι(ν)	σφίσι(ν) (encl. σφισι, σφιν, σφ')
	ἥμιν: ἄμμι(ν), ἄμμ'	ὕμμί	
acc.	ἡμέας, ἧμας, ἄμμη;	ὑμέας, ὕμμε, ὑμμ'	σφέας (encl. σφεας), σφείας (encl. σφας, σφε, σφ').

§. 26. Possessiva.

sing.	1. os. ἐμός;	2. os. σός; dorsko τεός, ή, όν	3. os. ἑός, ή, όν, m. ὅς, ἥ, ὅν
dual	νωΐτερος (Il. ο, 39; Od μ, 185)	— 2. os. σφωΐτερος (Il. α, 216)	
plur.	ἡμέτερος	2. os. ὑμέτερος	3. os. σφέτερος, σφός, ή, όν.
	ἁμός ἀμός.	ὑμός, ή, όν	

§. 27. Demonstrativa.

Kano pokazno zaime rabi osobito Homeru uz ὅδε i οὗτος još i spolnik, koji se sklanja ovako:

gen.	*τοῖο, τεῦ,* město *τοῦ*
dat.	*τοί, ταί,* město *οἱ, αἱ*
gen. pl.	*τάων,* město *τῶν*
dat.	*τοῖσι* město *τοῖς*; ženski spol: *ταῖσι* — *τῇσι* — *τῇς* město *ταῖς*.

§. 28. Relativa.

Za odnosno zaime rabi Homer uz: *ὅς, ἥ, ὅ* takodjer oblike spolnika; dakle nominativ sing.: *ὅ* město *ὅς*, gen. *οἷο, ὅου* město *οὗ* *); *ἕης* město *ἧς*; dativ plur. *ᾗσι, ᾗς* město *αἷς*.

§. 29. Interrogativa.

a) izvěstno:	b) neizvěstno:
Sing.	
nom. *τίς, τί*	nom. *τὶς, τὶ*
gen. *τέο, τεῦ* m. *τίνος*	gen. *τέο, τεῦ* m. *τινός*
dat. *τέῳ, τῷ* město *τινί*	dat. *τέῳ, τῷ* m. *τινί*.
Plur.	
nom. *τίνες*	nom. *τινές*
gen. *τέων* m. *τίνων*	gen. *τεῶν* m. *τινῶν*
dat. *τέοισι* m. *τίσι(ν)*	dat. *τέοισι* m. *τισί(ν)*.

Sing.

nom. *ὅστις*	neutr. *ὅτι, ὅ ττι*
gen. *ὅτευ, ὅτεο*	*ὅττεο, ὅττευ*

---

*) Město *οὗ* dolazi *ἕου* (Il. *β*, 325; Od. *α*, 70).

dat. *ὅτεῳ, ὅτῳ*
acc. *ὅτινα* *ὅ τι, ὅ ττι.*

Plur.

gen. *ὅτεων*
dat. *ὁτέοισι*
acc. *ὅτινας; ἅτινα, ἅσσα.*

§. 30. U korrelativnom *ὅσος, τόσος* podvostručuje Homer *σ*, te tim dobiva drugotni oblik toga zaimena: *ὅσσος, ὁσσάτιος, τόσσος*; a u korrelativnom prislovu; *ποῦ, πού* rabi zaměnu: *πόθι, ποθί.*

K. Glagol.

§. 31. Starija su naréčja imala oblike glagolne, genera i tempora, modos i numeros skoro jednake s attičkimi; samo su iterativna imperf. i aorista na *σκον, σκόμην* zatim tako zvani synkopirani aorist, pak mnogobrojna defectiva, kojih starija naréčja imadu više: *πέφνον, πορεῖν, τέτμον* itd. nadkrilila attičko naréčje. Homerov jezik pokazuje u svem glagolu tako puno osebinah, te skoro nećeš naći ni vèrste glagolne, ni načina, ni vremena glagolnoga, gdě nebi bilo posebna oblika. To je moralo tako postati, čim se zna, da je Homerov jezik postao umětnim spajanjem dialektnih oblikah s novijimi pěsničkimi oblici.

U korenu glagolnom i u karakteru korena neodstupljuju mnogo narěčja starija od attičkoga. Kod glagolah na *ζω* dola i *κ*-glas (*γ*), t. j. kar. korena češće nego li attičkom narěčju: *ἀβροτάζω*, *ἀλαπάζω*, *πολεμίζω* itd. — A glagoli na *αω* imadu u epikah osnovni značaj *η* i ondě, gdě pred njim ide *ι* ili *ρ*: *ἰήσομαι*, *πειρήσω* itd. — Osim toga opažamo u Homerovu narěčju često pokraćivanje *ι*, *υ* u glagolih na *ιω*, *υω*; zatim pokraćivanje dvoglasa *ευ*, poimence u passivnom perfektu: *σεύω* — *ἔσσυμαι* itd., — pa onda i to, da u Homera i verba pura prave tempora secunda.

§. 32. Augment.

Homer rabi i izpušća obadva augmenta prema potrebi metra i prema blagoglasu ili ondě, gdě ga interpunkcija na to goni: *ἔθηκεν*, *τεῦχε*, *ξυνέηκε*, *διαστήτην*, *πλάγχθη*; *βῆν* — *ἔβην*; *ἦγε* i *ἄγεν*, *εἶχον* i *ἔχον*, *εἷλε* i *ἕλε* itd.

1. T e m p o r a l n i a u g m e n t izpušća Homerovo narěčje kod mnogih glagolah, koji počimlju sa *α*, *ε*, kad za njimi idu dva suglasa; isto tako i u onih, koji počimlju s dvoglasi *ει*, *ευ*, *ου*. Tako na pr. nemaju augmenta nikada glagoli: *ἅζομαι*, *ἄγνυμι*, *ἔρδω*, *ἕλκω*, *ἔλπω* — *ομαι*; *αἰδέομαι*, *αἴνυμαι*. Glagol *ὁράω* ima u Homera u imperf. pravilno: *ὅρα*, *ὁρᾶτο* — *ὁρῶντο*; aor. *ἴδον* — *ἰδόμην* radje nego li: *εἶδον* — *εἰδόμην*.

K temporalnomu augmentu pristupi kadkad i augment syllabični: ἐῳνοχόει — ῳνοχόει —

U perfektu ostaje obično augment temporalni; samo se izuzimlju od toga perfecta sa značenjem praesentičnim: ἄνωγα, ἀκαχμένος, ἀλιτήμενος.

2. Augment syllabični stoji pred vokali, koji su někada imali pred sobom F: ἕαδε i ἥνδανε (Fάνδάνω), ἔειπες, ἐεισάμην pak i u partic.: ἐεισάμενος (εἴδω, εἴδωμαι. Poslě augmenta syllabičnoga podvostručuje i Homer ῥ, koje se i u običnom gèrčkom jeziku podvostručuje. Osim ῥ podvostručuje kadkad i ostale poluvokale γ, μ, ν, σ: ἐλλίσετο, ἔλλαβε, ἔμμαθον, ἔννεον, ἐσσεύοντο, ἐῤῥήξαντο; isto tako δ u korenu δει: ἔδδεισα. Usuprot izostaje reduplikacija i pred ῥ: ἔρεζον, ἔρεξα, ἐράπτομεν itd., jerbo bi mu ῥῥ smetalo u kvantiti. Město ἐρ ima reduplikacija u ῥε: ῥερυπωμένος. U plusquamperf. često reduplikacija i stoji i nestoji.

§. 33. Reduplikacija.

Epici rabe reduplikaciju u svih vremenih osim praes. imperf. i fut. na έω i ῶ. U perf. i plusquamperf. uvěk je reduplikacija stalna do ovih iznimakah: δέγμαι, δέχαται, δέγμενος (m. δεδεγμένος). Nuzgrednu reduplikaciju ima aor. 2. act. i med. po svih

načinih s tom opazkom, da indikativ dobiva kadkad i augment syllabični takodjer kod glagolah počimljujućih se suglasom *πείθω*: aor. 2. act. *πέπιθον*, *πεπίθω*, *πεπίθοιμι*, *πεπιθεῖν*, *πεπιθών*; med.: *πεπίθοιτο*; *λαμβάνω*, inf. aor. med.: *λελαβέσθαι*, *τεύχω*, aor. act.: *τετυκεῖν*, med.: *τετύκοντο*, *τετυκοίμεθα*, *τετυκέσθαι*; — *ἐνίπτω* — *ἐνένιπεν*; *ἀλέξω* — *ἤλαλκον*, *ἀλαλκεῖν*, *ἀλαλκών*: s augmentom: *φράζω* — *ἐπέφραδον* (i *πέφραδον*), *πεφράδοι*, *πέφραδε*, *πεφραδέειν* i *πεφραδέμεν*; *κέλομαι* — *ἐκέκλετο* (od *ἐκεκέλετο*).

2. Epski aor. 2. imade gdě gdě i u srědi slovku, koja je po něki način takodjer reduplikacijom: *ἠρύκακον*, *ἠνίπαπον* od *ἐρύκω* i *ἐνίπτω*.

3. Pèrvi aorist ima reduplikaciju u: *ἀκάχησε* (Il. ψ, 223); pak se i conj. aor. 1. medijalnoga: *κεχολώσεται* (Il. υ, 301; Od. ω, 544) uzimlje za reduplikaciju; nu mogla bi ovo biti i redupl. futura.

4. Rědka je reduplikacija u fut. aktivnom; češća u fut. passivnom ili fut. III.: *πεπιθήσω*, *κεκαδήσω*, *τετείξομαι*, *πεφιδήσομαι*. —

Nesuměrna je reduplikacija ovdě: *α*) u *δει* město *δε*: *δείδεγμαι δειδέχαται*, *δείδεκτο* i *δειδέχατο*, *δειδοίκα*. *β*) *ῥε* pred *ρ* *ῥερυπωμένος* (-*ρυπόω*). *γ*) napako u *ἔμμορα* město *μέμορα*; u *ἔσσυμαι* město *σέσυμαι*.

Perf. oblici s attičkom reduplikacijom, gdě je u običnom jeziku neima, jesu slědeći: *ἀλάλημαι*, *ἀρήροται*, *ἄρηρα*, *ὄδωδα*, *ἐρέριπτο*, *ὄπωπα*.

§. 34. Iterativni imperfect. i aorist.

Homerov jezik imade iterativni oblik na *σκ*, koji spaja s osobnim nastavkom imperfekta aktivnoga i medijalnoga u *σκον* — *σκόμην*, ter ga daje ili praesentičnoj ili aoristnoj osnovi i to s veznikom ili bez veznika *ε* ili *α*, Ova iterativa pravilno ostaju bez augmenta: *ἔχεσκον* = imavah (posědavah), nu imade i s augmentom po gděkoji priměr: *ἐμιγέσκοντο* (Od. 20, 7) i *ἔφασκον*. Ovi oblici stoje najčešće u singularu i u 3. osobi plur. Osamo stoji *νικάσκομεν* (Od. 11. 513).

a) Iterativni imperfekt: *α*) s veznikom *ε* n. pr. kod glagolah na *ω*: *ἔχεσκον*, *μιμνέεσκον*, *δυνεύεσκον*, *φθινύθεσκε*, *μαχεσκόμην*, *βοσκέσκοντο*; zatim kod glagolah stičućih se: *καλέεσκον*, *πυθέεσκε*, *φιλέεσκε* ili pokraćeno *ὤθεσκε* (m. *ὠθέεσκε*), *πωλέσκετο* (m. *πωλεέσκετο*): *β*) s veznikom *α*: *κρύπτασκε*, *ῥίπτασκον*; *γ*) bez veznika kod glagolah na *άω* i *μι*: *ἔασκον*, *μνασκόμην*, *ἔφασκον*, *ἔσκον*, *τίθεσκον*, *ῥήγνυσκον*.

b) Iterativni aorist: *α*) *σκ* kod 2. aorista: *φύγεσκε*, *ἴδεσκεν*, *εἴπεσκε*, *ἔλεσκον*, *δόσκον*; *β*) *σκ* kod 1. aorista: *ἐρητάσασκε*, *ἐλάσασκε*, *ἐξερύσασκεν*, *θρέξασκον*, *οὐτήσασκε* *μνησάσκετο*.

Někoji glagoli imadu i odulji oblik na -*θω* s veznikom *ε*, *α* i jedanput s *υ*: *νεμέθω*, *ἠγερέθομαι*, *ἠερέθομαι*

(duženjem početnogn α), τελέθω, θαλέθων, ἔσχεθε, σχεθέειν, ἐργάθω, φθινύθω.

§. 35. Karakter vremena.

1. Znak vremena σ imadu i aorista i futura kod glagolah slitnih: κείρω — κέρσω; κέλλω — ἔκελσα. — Osamo ima u aor. σ verbalna osnova na ν u glagolu: κεντέω — κένσαι (inf. aor. 1.) Usuprot imadu něki glagoli fut. i pèrvi aorist bez σ. a) futurum: ἀντιάω fut. ἀντιόω; κρεμάννυμι fut. κρεμόω: κορέννυμι fut. κορέεις, -ει; μάχομαι fut. μαχεῖται, μαχέονται (i μαχήσομαι); καλέω (part. fut.) κελέω; τελέω fut. τελέει: ἐρύω fut. ἐρύουσι; ἐξανύω fut. ἐξανύουσι; τανύω fut. τανύουσι. b) aorist: σεύω — ἔσευα: ἔχέω — χένα — ἔχεα, καίω — ἔκηα. Vremeni znak (σ) futura i aor. podvostručuju epici često, hoteć dobiti dugu slovku: γελάσσω — ἐγέλασσα, ἀρέσσομαι, ἀρέσσασθαι, ἐτάνυσσα — τανυσσάμενος itd. —

2. Perfekta s aspiracijom kano znakom vremenim nepozna narěčje epsko, a perfectum sa znakom κ samo u glagolih čistih; nu i ovdě nije κ stajan, jerbo ga glagoli toga reda osobito u svojih dionicih kadkad izbacuju, ter tim postaje 1. perf. jednak drugomu: κοτέω — κεκοτηώς itd. Osim toga ne samo da dionik tih glagolah, već i 3. osoba višebroja pokraćuje svoj predidući vokal: βεβᾰᾱσιν, βεβᾰώς; πέφῡκα,

πεφύᾱσι, *πεφῡυῖα* itd. Pèrvi perfekt ima Homer samo u čistih glagolih, a u nečistih samo od onih glagolah, koji poznadu metathesu: *βέβληκα*; ostali imadu samo perf. II.

Gděgdè su perfecta prima praesentičnoga znamenovanja i njihova plusquamperf. u epikah ostala bez spojnoga vokala, i to ne samô za vokalom: *γέγαα*, *μέμαα* itd. već i za konsonantom: *ἐγρήγορα*. *εἰλήλουθα*.

I imperativ perfekta našao je u Homera gdě i gdě poseban karakter *θι*; *δείοιθι* itd.; a dionik perfekta nastavke sadanjega vremena. Ženski spol perf. dionika na *υῖα* često se pokraćuje radi stiha *τεθηλώς* — *τεθαλυῖα*.

3. Plusquamperf. sačuvao je u sing. kod někih glagolah stare nastavke *εα*, *εας*, *εε*:

a) 1. osobi: *πεποίθεα*, *ἐτεθήπεα*, *ᾔδεα* (apostr. *ᾔδε'*), *ἠνώγεᾱ*.

b) 2. osobi: *ἐτεθήπεας*.

c) 3. osobi: *ᾔδεεν*, *ᾔδεε* (češće *ᾔδε*); pak u nastavku *ειν*: *βαβλήκειν*, *ἑστήκειν*, *δεδειπνήκειν*.

Fut. 1. i 2. pss. nedolaze u Homera.

§. 36. Nastavci i spojnik.

1. U glagolnih nastavcih neodstupljuje epsko narěčje mnogo od obćenitoga narěčja att. poimence ne u aktivu. — U singularu se je sačuvao stari nastavak pèrve osobe *μι* na mnogo městah za conjunct.: *ἐθέλωμι*,

τύχωμι, εἴπωμι, ἴδωμι, ἵκωμι, κτείνωμι; isto tako σθα za 2. osobu conj. i optativa: ἐθέλῃσθα, πίῃσθα (redje ἐθέλῃς, πίῃς itd); βάλοισθα, κλαίοισθα, προφύγοισθα itd. Za 3. osobu sing. conj. dolazi često stara nastava ησι(ν) s elyzijom i bez nje (valjda pravilnije ῃσι): ἐθέλῃσιν, λάβῃσι, ἐθέλῃς. Jedanputa i u optativu: παραφθαίῃσι (Il. 10. 346). I u samu indikativu ima takovih oblikah: παμφαίνῃσι, ἀνέχῃσι, φέρῃσι, βρίθῃσι, τίθῃσθα město τίθης.

2. Dual ima za 3. osobu act. i med. historičkih vremenih τον město την; u pass. σθον město σθην; ἐτεύχετον, διώκετον, θωρήσσεσθον —

3. Imperativ 3. os. act. ima u epskom narěčju samo ντων za pass σθων: μενόντων, ἑπέσθων.

4. Najviše glagolne slobode pokazuje Homer rabeć infinitiva activa na μεναι i μεν s naglašenim spojnikom; praesens bo obične sprege, pa futurum i aorist drugi prave svoje infinitive spojkom ε: ἀμυνέμεναι — ἀμυνέμεν; ἀξέμεναι — ἀξέμεν itd.

5. Pèrvi aorist activi nerado se dèrži toga načina, dočim passivni aorist imade inf. na ήμεναι i ῆναι: μιχθήμεναι, μιγήμεναι -- μιγῆναι (praes. φορέω — φορῆναι) itd.

6. Perfekt ima sponu α: τεθνάμεναι, τεθνάμεν.

Bez spone stoji: *ἄμεναι* (*ἀω*), *ἔδμεναι* (*ἔδω* — *ἐσθίω*), *ἴδμεναι* (*οἶδα*), *δείδιμεν* (*δει*).

7. Kadkada prave i praesentia activa glagolah na *άω*, *εω* svoj infinitiv na *μεναι* s tom opazkom, da jim i karakter i spojnik prelazi na *η*: *γοήμεναι*, *καλήμεναι*. —

8. Često aorista zaměnjuju svoje nastavke, tako da *ον* pristupi ka karakteru *σ* pèrvoga aorista, a *α* na osnovu drugoga aorista: a) pèrvi aorist: *ἀείσεο* (imp. aor. med.); *ἄξετε* — *ἀξέμεν* (imper. i inf. aor.); *βήσετο*, *ἐβήσετο* i *βήσεο* (ind. i imper. aor.); *δύσετο*, *ἐδύσετο*, *δύσεο*, *δυσεόμενος* (ind. imper. aor.); *ἶξον*, *ἶξες* (aor.); *λέξεο* — *λέξο* (imper. aor.); *οἶσε*, *οἰσέμεναι*, *οἰσέμεν* (imper. inf. aor.); *ὄρσεο*, *ὄρσεν*, *ὄρσο* (imper. aor. med.); *πελάσσετον* (imper. aor.); b) drugi aorist: *εἶπα* i *εἶπον*; *ἤνεγκα*, *ἤνεικα*, *ἔνεικα* i *ἤνεγκον*. — Mnoge glagolne osnove na *ερ* prave aor. 2. metathesom i proměnom *ε* na *α*: *δέρκομαι* — *ἔδρακον*; *πέρθω* — *ἔπραθον*. — Drugi opet glagoli uzimlju u drugom aor. synkopu: *πέτομαι* — *ἐπτόμην*; *ἐγείρω* — *ἔγρετο*; *ἀγείρομαι* — *ἀγρόμενοι* itd.

9. Medium ima u Homeru za 2. os. singulara *εαι*, *ηαι*, *αο*: *λιλαίεαι*, *γνώσεαι*, *ἔχηαι*, *ἴδηαι*, *ἐβουλεύσαο*. Nastavak *εαι* često se stiče na *η*. Uz oto ima i synicesu: *κέλεαι*, *ἔσσεαι*, *γνώσεαι*; město *ησαι* rabi u perf. *ηαι*: *βέβληαι*, *μέμνηαι* itd.

10. Kod glagolah kontraktnih na *εω* ili se *εεαι* i *εο* otegnu na *ειαι*, *ειο* ili se *ε* izbacuje u nastavku *εαι* i *εο*: *μυθέεαι* — *μυθεῖαι*, *σπεῖο* — *μυθέαι*, *ἐπωλέο*.

11. U perf. i plusquamperf. podvostručuje se kadkad *σ* u nastavcih *σαι*, *σο*: *κέκασσαι*, *ἐπέπυσσαι*.

12. Jako često rabi Homer nastavke *αται*, *ατο* město *νται*, *ντο* (izuzam futura, conj. i ind. aor. 1. med.) i u samih glagolih slitnih i němih, najradje u: *ἐφθίατο*, *γιγνοίατο*, *βιῴατο*, perf. i plusquamperf. *βεβλήαται*, *ατο*, *τετράφαται* — *πεφοβήατο* itd. Redje biva to u aoristu: *ῥύατο* (*ῥύατ'*); češće u optativu: *δαινύατο*, *ἐποίατο*, *βιῴατο*.

13. Treća osoba pl. aorista med. i pass. ima *ησαν*, ali i pokraćeno na *εν*: *ἐτράφησαι*, *τράφεν*; *ὥρμεθεν* — *ὡρμήθησαι*, *κόσμηθεν* — *ἐκοσμήθησαν*.

14. U conj. se dugi vokali *ω*, *η* često pokraćuju na *ο*, *ε*; zato je taj conj. po formi ravan indikativu: *εἴδομεν*, *ἴομεν*, *ἐρύσομεν*, *θείομεν*, *στρέφεται* itd.

§. 37. Razvod, stega i otega.

I. Običnu kontrakciju u glagolih čistih, koja postaje stegnuvši *α*, *ε*, *ο* od glagolne osnove sa samoglasom u nastavku osobnom, rado razvodi epsko narěčje, pa se je i u Homeru odèržalo sijaset priměrah razvodu, gdě bi inače mogla biti kontrakcija.

1. Kod čistih glagolah na *αω* rabi Homer u obće radje stečene oblike; ali ima dosta i nestečenih i to s kratkim *α* ne samo u osnovah jednoslovčanih i dvoslovčanih, već takodjer u tro- i višeslovčanih: *νάει, νάουσι, φάε, λάε, λάων; — γοάωμεν, γοάοιεν, οὔταε, ὕλαον — ἀενάοντα, ἀοιδιάουσα, ναιετάοντα, ὁμοστιχάει, τηλεθάω* itd.

2. Rědko ili nikada, te bi Homer stekao u glagolih na *εω* glas *ε* sa slědećim *η*, *ῃ*, *ω* ili *οι*.

3. Osobito futura to aktivna to medijalna rabi on razvedena u glag. slitnih: *μενέω, -έεις, -έει, έομεν, έετε, έουσι.*

4. Plusquamperf. ima u singularu *εα, εας, εε(ν)*, (samo u *ᾔδεεν*), *ᾔδεα, ἠνώγεα* itd.

5. Drugi aorist act. ima skoro točan broj glagolah, koji u infinitivu imadu *εῖν: εἰπεῖν, ἐλθεῖν, ἀγαγεῖν;* ostali primaju ili *εῖν* ili *έειν*: *πιεῖν — πιέειν, ἰδεῖν, ἰδέειν.* — Conj. sing. pass. aoristah ima: *είω, είῃς, είῃ* (město *ῶ, ῇς, ῇ*): *δαμείῃς, μιγείῃ.*

Město *είῃ* nalazi se ovdě *ήῃ*: *δαμήῃ, φανήῃ, σαπήῃ* itd.

II. S t i c a n j e (contractio) rabi Homer pravilno, poimence u tako zvanom attičkom budućem vremenu, postalo isto od *ασω* ili od *ισω*. U ostalih vremenih nije tako čist, ali opet doslědno stiče, gdě mu toga

treba (ἀρετᾷ od ἀρετάει), ἀρετῶσι (od ἀρετάουσι). Nu valja opaziti, da on takodjer αε stegne u η: προσαυδήτην (3. os plur. imperf. mĕsto προσαυδαέτην); ὅρηαι (2. os. sing. praes. med. mĕsto ὁρά-εαι.

1. Osobnomu nastavku ω u glagolih na αω rado on predsune ε: χρεώμενος, μεμνέωτα itd. — A nĕki glagoli na αω imadu i nuzgrednu formu εω: ἤτεον, μενοίτεον, ὁμόκλεον, -έομεν itd.

2. Glagoli na εω ili se stiču ili ne, kako je gdĕ metrička potreba. Stiču se samo vokali εε u ει; εο (ili εου) u ευ: θεῖ, ῥεῖ, συνχεῖ; γεγώνευν, ἐγεγώνευν, ὡμίλευν itd. Nestečene ostaju vokalne sveze: εω, εῳ, εη, εῃ, εα; zato pako stoji u njih često synicesa: οἰκέοιτο, φιλέωμεν, πλέων, kano što smo vidĕli kod formah na εο: ἤτεον itd. — Osamljene forme sticanja εω, εοι na ω i οι jesu ove: θαρσῶν (Il. 5. 124), φορoίη (Od. 9. 320), φιλοίη (Od. 4. 692).

3. Glagole na οω obično stiče i Homerov jezik: κάκον mĕsto κάκοε (imperf. od κακόω), γουνοῦμαι, γουνοῦσθαι; ali jih pušća takodjer i nestečene. —

4. Kod glagolah s fut. na ιῶ, ιοῦμαι dolazi za fut. i drugi oblik: ίσω, ίσομαι (ίσσω, ίσσομαι): κομίσω, ὁπλίσσω, ληίσομαι — ίσσομαι.

5. U aoristu act. i med. rabi se *α* město *η* kod glagolah na *ιαίνω, ραίνω: εὐφρῆναι, ὑδρηναμένη,*

Često Homer i nepravilno steže *εε* na *η*, tako u dualu: *προςανδήτην, φοιτήτην* (gledaj gore).

Glagoli slitni dèrže se i u epskom narěčju obćenitoga pravila.

III. Otegom glagola zovemo formu glagolnu, u kojoj je homogeni vokal stupio pred drugi, t. j. *α* pred *α*, *ο* ili *ω* pred *ω*; nu kadkad, poimence kod glagolah na *εω*, raztegne se forma i nehomogenim vokalom kano na pr. *ε* u *εω* bez kontrakcije na *ει*: *νεικείω* (m. *νεικέω*), *νεικείεν* (m. *νεικέειν — νεικεῖν*), *νεκείῃ* (m. *νεικέῃ, νεικῇ*), *ἐτελείετο* (*ἐτελέετο — ἐτελεῖτο*).

Otega glagolna nastaje dakle predsuvkom vokalnom; taj je vokal ili – ili ⌣; zato imamo

a) predsuvku kratka vokala:

	act. praes. ind.	att. stic.	Hom. otega.
	ὁράω	ὁρῶ	ὁρόω
	ὁρά – εις	ὁρᾷς	ὁράᾳς
	ὁρά-ει	ὁρᾷ	ὁράᾳ
	ὁρά-ουσι(ν)	ὁρῶσι	ὁρόωσι
conjunct.	ὁράω	ὁρῶ	ὁρόω
	ὁραῃς	ὁρᾷς	ὁράᾳ
optativ	ὁράοιμι	ὁρῷμι	ὁροῴμι

infinitiv		ὁράειν	ὁρᾶν	ὁράαν
participium	masc.	ὁράων	ὁρῶν	ὁρόων
	fem.	ὁράουσα	ὁρῶσα	ὁρόωσα
	genit.	ὁρά-οντος	ὁρῶντος	ὁρόωντος itd.
med. praes.	ind.	ὁρά-η	ὁρᾷ	ὁράᾳ
		ὁρά-ονται	ὁρῶνται	ὁρόωνται
optat.		ὁρά-οιντο	ὁρῷντο	ὁρόῳντο
inf.		ὁρά-εσθαι	ὁρᾶσθαι	ὁράασθαι
imperf.		ἑωρά-οντο	ἑωρῶντο	ὁρόωντο.

b) Predsuvka duga vokala:

ἡβά-ουσα	ἡβῶσα	ἡβώωσα
δρά-ουσι	δρῶσι	δρώωσι
μνά-εσθαι	μνάσθαι	μνάασθαι.

Radi duge predsudke često se pokrati stegnuti vokal.

μα-όμενος	μνώμενος	μνωόμενος
ἡβάοντες	ἡβῶντες	ἡβώοντες.

§. 38. Glagoli na *μι*.

Glagoli na *μι* odstupljuju u Homeru, poimence u aktivu, od obćenite formacije pravilnih gèrčkih glag. na *μι*: *προθέουσιν* (Il. *α*, 291). Ta razlika počiva to u nesamoglasju nastavakah, počivajućem u naravi samih dialektah: *τίθησθα* město *τίθης*; *διδοῖσθα* m. *δίδως*; *τιθεῖ* — *διδοῖ* uz *τίθησιν* — *δίδωσιν* (3. osoba), to u tom, što

mnogi glagoli na *μι* rado prelaze u običnu spregu. Mnogi glagoli imadu samo u pojedinih vremenih oblike glagolah na *μι*, inače su oni glagoli čisti na *ω*: *δάμνημι* i *δαμάω*, *πέρνημι* i *περάω*, *βίβημι* i *βαίνω*, *κίχημι* i *κιχάνω* itd. To biva najčešće u aoristu 2., osobito u aor. medijalnom: *ἔβην*, *ἔγνων*; *ἐβλην*, *ἔβλητο*, *βλῆσθαι*, *βλήμενος* (*βάλλω*), *πλῆτο* (*πλάζω*); *φθίμην*, *φθίσθαι*, *φθίμενος* (*φθίνω*) itd. A biva i u drugih vremenih: *κιχάνω*, conj. praes. *κιχείω*, *κιχείομην*; opt. *κιχείη*; inf. *κιχήμεναι*, *κιχῆναι*; partic. *κιχείς* — *κιχόμενος*; imperf. *ἐκίχεις* itd.

1. Druga osoba sing. praes. i imperf. ima često nastavu *σθα*: *τίθησθα*, *ἔφησθα* (dapače 2. osoba imperf. od *δίδωμι*: *ἐδίδως*).

2. Za 3 osobu plur. imperf. i aor. 2. ima Homer pune oblike, ali većinom bez augmenta: *τίθεσαν*, *ἔθεσαν*, *ἵστασαν*, *ἔστησαν*, *δίδοσαν*, *δόσαν*; nu nastavu *σαν* skrati često takodjer u *ν*: *ἐτίθεσαν* — *ἔτιθεν*, *ἔθεν*, *ἔδιδον*, *ἔδον*, *ἔσταν*, *ἔφῦν*, *ἔβεν* — *βάν*; *ἔφαν* — *φάν*.

3. Pokraćena je forma aor. 1. na pr. *ἔστασαν* m. *ἔστησαν*; i naopako produžen perf. *ἕστηκε* město *ἕστακε*.

4. U drugoj osobi sing. imp. praes. i aorista 2. med. izbacuje se *σ*: *δαίνυο*, *μάρναο*, *φάο*, *σύνθεο*, *ἔνθεο*.

5. Conjunctiv se praes. i aor. 2. act. glagolah *ἵημι*, *τίθημι*, *ἵστημι* a kadkad i drugih čas stiče, čas

razteže, a čas opet oteže; zato te osobe imadu i po troj oblik:

	Steč.	razteg.	oteg.
a) osnovni vokal	*α.*		
sing.	*στῶ*	*στέω, στείω-*	*βείω*
	στῇς	*στήῃς*	
	στῇ	*στήῃ, ἐμβήῃ*	*φήῃ φθήῃ*
dual	*στῆτον*	*(παρ)στήετον*	
plural	*στῶμεν*	*στέωμεν*	*στείομεν*
		καταβείομεν	
	στῆτε	*στήετε*	
	στῶσι)ν)	*στέωσι(ν)*	*(περι)στήωσι(ν)*
b) osn. v. *ε* sing.	*θῶ*	*θέω, θείω;*	*δαμείω*
	θῇς	*θέῃς, θήῃς; θέιῃς*	
	θῇ	*θέῃ, θήῃ, ἀνήῃ;*	*μεθείῃ*
dual	*θῆτον*		*θείετον,*
plur.	*θῶμεν*	*θέωμεν,*	*θείομεν*
	θῆτε		*δαμείετε,*
	θῶσι(ν)	*θέωσι(ν),*	*θείωσι(ν)*
c) osn. v. *ο* sing.	*δῶ*	*δώῃσι(ν)*	
plur.	*δῶμεν*	*δώομεν*	
	δῶσι(ν)	*δώωσι(ν).*	

Obično se ovdě kratki vokali u osnovi radi metra produžuju *δίδωθι*, *ἵληθι*, *τιθήμενος*, *διδοῦναι.* Vokal *ε*,

ako se neotegne na *ει*, to se otegna na *η*: *θείω*, *μεθείω*, *θείῃς* itd.

6. Optativ praes. i aor. 2. rabi Homer u dualu i pluralu skoro posvuda u kraćoj formi: *σταίησαν*.

7. U imperativu nahodimo uz *ἵστη* i *καθίστα*; *ἐμπίπληθι* itd.

8. Infinitivi izlaze u praes. i aor. 2. sad na *ναι*, sad na *μεναι*, *μεν*: *τιθήμεναι*, *δίδοῦναι*, *δοῦναι*; *ἵστημι* u inf. perf.: *ἑστάμεναι* i *ἑστάμεν*. —

9. Manje je razlike u passivu. Ta se sastoji u tom, te něki glagoli nemaju *σ* u 2. osobi: *δίξηαι*, *μάρναο* itd.; pa onda u tom, da aor. 2. prideržaje *εο* većinom nestečeno. —

§. 39. Nepravilnici na *μι*: *εἰμί*, *εἶμι*, *φημί*, *κεῖμαι*, *ἧμαι*, *ἵημι*, *οἶδα*.

1. Verbum substantivum *εἰμί* (koren *ἐς*, lat. es-se) imade slědeće oblike:

Praesens.

Indic. sing.	plur.
1. *εἰμί*, *εἰμ'*	*εἰμέν* (encl. *εἰμεν*)
2. *ἐσσί*, *εἶς*	*ἐστέ*
3. *ἐστι(ν)*	*ἔᾱσι(ν)*

	Conj. sing.	plur.
	1. ἔω (μετ) εἰω	—
	2. ἔῃς	—
	3. ἔῃσι(ν), ᾖσι(ν), ἔῃ	3. ἔωσι(ν), ὦισ(ν)
	Optat. sing.	plur.
	1. εἴην	—
	2. εἴης, ἔοις	2. εἶτε
	3. εἴη, ἔοι	3. εἶεν
imp. sing.	2. ἐσσ' (t. j. ἔσσο)	pl. 2. ἔστε
	3. ἔστω	3. ἔστων

infinitiv ἔμμεναι (od ἔσ-μεναι), ἔμμεν, ἔμεναι, ἔμεν, εἶναι

partic. ἐών, ἐοῦσα, ἐόν; genit. ἐόντος itd.

Imperfectum.

sing.	1. ἦα, ἔα, ἔον, ἔσκον	plur. —
	2. ἦσθα, ἔησθα	2. ἤστην
	3. ἔην, ἤην, ἦεν, ἦν, ἔσκε(ν)	3. ἦσαν, ἔσαν, εἴατο

Futurum.

	Ind. sing.	plur.
	1. ἔσομαι, ἔσσομαι	1. ἐσόμεθα, ἐσσόμεθα
	2. ἔσεαι, ἔσσεαι	2. ἔσσεσθε
	3. ἔσται, ἔσεται	3. ἔσσονται
	ἔσσεται, ἐσσεῖται	
infin.	ἔσσεσθαι; partic. ἐσσόμενος.	

2. Glagol *εἶμι* (koren *ι*, lat. i-re) imade uz obične još i ove Homerove oblike:

Praesens.

Ind. sing.	2. os. *εἶσθα*	
conj. sing.	2. os. *ἴῃσθα*	plur. 1. os. *ἴομεν*, *ἴομεν*, *ἴωμεν*
	3. os. *ἴῃσι(ν)*	
opt.	3. os. *ἴοι*, *ἰείη*, *εἴη*	
inf.	*ἴμεναι*, *ἰμεν*, *ἴμεναι*; *ἴμμεναι* (Il. 20. 365).	

Imperfectum.

sing.	1. os. *ᾔϊα*, (ν) *ᾔϊον*	pl. 1. os. *ᾔομεν*
	3. os. *ᾔϊε(ν)* *ᾔε(ν)* *ἴε(ν*	3. os. *ᾔϊσαν*, (ἐπ) *ᾖσαν* (ἀν) *ἤϊον*, *ἴσαν*

Futurum.

Ind. sing. 1. os. *εἴσομαι*.

Aorist.

Ind. sing. 1. os. *εἰσάμεν*, *ἐεισάμεν*
3. os. *εἴσατο*, *ἐείσατο*; — dual 3. *ἐεισάσθην*.

3. Glagolj *φημί* ima uz obične forme: a) drugu osobu sing. praes. indic.: *φῆσθα*; conj. *φῄῃ*; part. *φάς*. U imperf. može biti i bez augmenta: *φῆν*; 2. os. uz *ἔφης* i *ἔφησθα* (takodjer i *φῆσθα*); 3. plur. *ἔφασαν*, *φάσαν*, *ἔφαν* i *φάν*, imper. 2. *φάο* med.

4. Glagol *κεῖμαι*. Praes. 3. os. plur. *κέαται*, *κείαται*,

κέονται; conj. 3. os. sing. κῆται; impf. κέσκετο; 3. os. pl. κέατο, κέιατο; — fut. κέων, κείων; κειέμεν.

5. Glagol ἧμαι dolazi u Homera dosta pravilno. Praes. 3. os. plur. ἕαται, običnije εἵαται, imprf. 3. os. plur. ἕατο, običnije εἵατο, ἧντο.

6. Glagol ἵημι odstupljuje u praes. aktivnom, na pr. 2. os. sing. ἕεις; 3. os. ἕει (obično ἵησιν). I singular dolazi ovako: ἱεῖς, ἱεῖ; 3. pl. ἱεῖσι; infinitiv ἱέμεναι, ἱέμεν; conjunct. 3. sing. ἵησιν.

Imprf. aktivni glasi u singularu: προίεν (1.), προίεις (2); 3. os. ἵει,; 3. pl. ἵεν:

α) Oblici počimljući sa εἱ ostaju u Homera obično bez augmenta i počimlju s ἑ: ἕσαν, ἕτο, ἕντο; iznimka u εἷσαν.

β) U 2. aoristu osim augmentiranih formah ima Homer 1. os. sing. conj. μεθείω; 3. os. plur. ἧσιν; inf. ἕμεν (često εἶναι).

Aor. 1. ἕηκα i ἧκα gledaj:

γ) U fut. dolazi uz inf. ἥσειν i onaj na -μεναι, μεν: μεθησέμεναι, μεθησέμεν. Osim toga dolazi od ἀνίημι fut. ἀνέσω; aor. 1. ἄνεσα.

b) Glagol οἶδα ima u 2. osobi nuz οἶσθα takodjer οἶδας.

α) U 1. os. plur. uvěk: *ἴδμεν;* u 3. plur. *ἴσασι* s du-
gim i kratkim *ι*.

β) U conj. 1. os. dolazi *εἰδέω*, *ἰδέω:* 3. os. *εἰδῇ*, pl.
εἰδῶσιν.

γ) U participu pokraj *εἰδώς*, *εἰδυῖα* takodjer *ἰδυῖα* u
ἰδυίῃσι, infinitiv *ἴδμεναι*, *ἴδμεν*.

δ) U imperf. odstupljuje 2. os. imajuća uz *ᾔδησθα* još
i *ἠείδης;* 3. osoba *ᾔδεε(ν)* uz *ᾔδει* ili *ᾔδη*, *ἠείδη*; 3.
plur. *ἴσαν*.

ε) Futurum obično *εἴσομαι*, *εἰδήσω* *). —

---

*) Ostale glagolne oblike, na koliko se ovdě ondě raz-
likuju od glag. formah attičkih, naći ćeš pobilježene
u školskoj gram. Curtijevoj, prevedenoj prof. Petra-
čićem.

Izpravci *).

Strana,	redak					
5.	6.	odozdo	město:	suvree,	čitaj:	suvre —
5.	5.	„	„	evocass	„	evocasse
14.	9.	„	„	nijedua	„	nijedna
19.	4.	„	„	jeziki	„	jezik
24.	6.	„	„	ἤ̆ν	„	ἥν
30.	5.	odozgo	„	ἀ̆κάματον	„	ᾱ̓κάματον
30.	5.	„	„	ἐ̆πίτονος	„	ἐ̄πίτονος
30.	9.	„	„	ἐ̄πειδὴ	„	ἐ̄πειδὴ
39.	3.	„	„		„	γρηῦς
39.	3.	odozdo	„	gl. §. 17. 5	„	gl. §. 19. 5
40.	7.	„	„	ἐμεῖο	„	ἐμεῖο
41.	4.	„	„	ili se	„	ili ga
42.	7.	odozgo	„	pg. 10	„	pg. 31
49.	3.	odozdo	„	πλαγχθῆέ|πει	„	πλαγχθῆ ἐ|πεί
50.	3.	odozgo	„	δένορὲ	„	δένδρε',
52.	9.	„	„	ἥ εἰσόκεν	„	ἥ εἰσόκεν

*) *Može biti, te je ostala još gdě koja pogrěška neizpravljena; nu morebiti nije nijedna tako krupna, da je čitalac nebi i sam znao izpraviti.*

Strana,	redak					
55.	10.	odozdo	město:	ἀλοχον	čitaj:	ἀλόχον
58.	9.	odozgo	„	(gl. pag. 10)	„	(gl. pag. 29)
59.	9.	odozdo	„	padežah	„	padežih
62.	10.	„	„		„	izpusti (b)
63.	1.	„	„	Od. 588	„	Od. λ, 588
64.	5.	odozgo	„	ὀωΐν	„	ὀΐων
64.	9.	„	„	υὑέος	„	υἱέος
64.	4.	odozdo	„	νῆυς	„	νηῦς
73.	8.	odozgo	„	σεϑεν)τεοῖο	„	σέϑεν τεοῖο
73.	6.	odozdo	„	ἕ = αὐτόν	„	ἕ = αὐτόν
74.	9.	odozgo	„	ἄμμη	„	ἄμμε
77.	3.	„	„	dola i	„	dolazi.

U Zagrebu 1869.

Tisak narodne tiskarnice dra. Ljud. Gaja.